

Besplatan
magazin

www.superinfo.ba

Superinfo eco

30.11.2020. / broj 213

GSS FBIH BOGATIJA ZA 18 NOVIH REGISTROVANIH SPASIOCA

Proteklog je vikenda na području Blagaja i Stoca kod Mostara, u organizaciji GSS FBIH, proveden program provjere i ispita za registrovane gorske spasioce.

Nakon završenog ljetnog i zimskog tečaja, obuke iz pružanja prve medicinske pomoći i velikog broja sati praktične vježbe i sticanja iskustva u matičnim stanica-ma 24 polaznika iz Sarajeva, Mostara, Brčkog, Jajca, Bihaća i Zenice su dobili priliku da pokažu znanje potrebno za registrovane gorske spasioce. Uprkos jakom vjetru i izazovnim vremenskim prilikama 18 kandidata je pokazalo spremnost i zrelost za značku spasioца kroz višesatno teorijsko ispitivanje i pismeni test u subotu, te praktičnu vježbu stijenskog spašavanja u nedjelju kroz 14 različitih ispitnih mjesta. Komisija se sastojala od 12 instruktora i kandidata za instrukto-re koji su pratili rad i ocjenjivali znanje, snalaženje i sposobnosti kandidata.

“Ovom prilikom GSS FBIH upućuje čestitke kandidatima koji su položili ispit i pokazali vještine i znanje ali i potrebnu srčanost i altruizam za spašavanje i pomaganje. Pored značajne titule značkom preuzimate veliku odgovornost i breme za spašavanje i pomaganje u uslovima kada druge službe ne mogu pomoći”, saopćeno je iz GSS-a FBIH.

ZA TRI GODINE IZDVOJENO 413.726KM ZA REKONSTRUKCIJU VRTIĆA

Služba za boračko – invalidsku i socijalnu zaštitu, stambene poslove i društvene djelatnosti Grada Zenica u periodu od 2016. do 2019. godine, izdvojila je 413.726,32 KM namjenskih sredstava za rekonstrukciju objekata Javne ustanove predškolski odgoj i obrazovanje.

Tako su u protekle četiri godine renovirani i uređeni vrtići „Dunja“, „Pčelica“, „Pinokio“, gdje su realizirani projekti poput hidroizolacije kupatila, građevinskih radova, nabavke stolarije, sanacije dijela sanitarnih prostori-ja, utopljavanja i saniranje krova.

Zahvaljujući ovim realiziranim projektima, unaprijeđeni su uslovi za boravak mališana u vrtićima.

“I naredne četiri godine zasigurno ćemo nastaviti ulagati u obnovu i unapređenje vrtića. Osigurat ćemo još kvalitetnije uslove za boravak najmlađih sugrađana, a kojima smo i tokom protekle četiri godine posvetili ogromnu pažnju i nastojali realizirati projekte koji su za njihovu dobrobit”, kaže Fuad Kasumović, gradonačelnik Zenice.

Bliži nam se vrijeme darivanja! U našoj ponudi možete pronaći jedinstvene poklone i ukrase:

- Staklene statue
- Staklene satove
- Dekorativne boce

Detalje na staklu izrađujemo primjenom različitih tehnika: pjeskarenje, UV print, emajliranje. Pored postojećih motiva, našim kupcima nudimo potpunu slobodu izrade vlastitog dizajna (poruka, motiv, fotografija). Poklonite jedinstven dar ili dizajnirate nešto lijepo za sebe.

✉ info@kristal.eu
🌐 www.kristal.eu

📞 T +387 30 717 733
📞 F +387 30 713 111

📍 Poslovni Centar 96
72250 Vitez BiH

ZENIČANKA AIDA ŠARIĆ DOBILA “FULBRIGHT” STIPENDIJU KENT STATE OHIO UNIVERZITETA U SDA

Ulagati u sebe najbolja je stvar koju možete napraviti, posebno u obrazovanje, koje, istina ne garantuje uvijek udoban život i uspjeh, ali otvara nove mogućnosti i perspektive, kao i ličnu satisfakciju, koja je umnogome presudna za kvalitetan radni vijek. Svjedoci smo sve češćih primjera kako mladi Bosanci i Hercegovci zahvaljujući svom znanju i vještinama postižu uspjeh, bez podrške drugih. Među takvima je i Zeničanka Aida Šarić. Profesorica je engleskog jezika i prijavila se prošle školske godine za jednu od najprestižnijih i najrasprostranjenijih stipendija u svijetu “Fulbright stipendiju”, američke Vlade. Postala je tako, uz kolegicu iz drugog bh. entiteta prva koja je ostvarila ovu mogućnost dodatnog educiranja i to iz oblasti medijske pismenosti. Proljetni semestar provela je na “Kent State Ohio” Univerzitetu skoro dva mjeseca.

„Stekli smo akademsko usavršavanje, usavršavanje u smislu digitalizacije nastave, čime su nas pripremili za online alate, što mi je jako dobro došlo po povratku kući, kada je počela online nastava u našim školama”, kaže Šarić.

Učestvovali su stipendisti i u praktičnoj nastavi, predajući djeci u digitalizovanim učionicama. Napominje da “Fulbright stipendija”, ustanovljena za vrijeme II svjetskog rata funkcionira kroz koncept interkulturnalnog dijaloga za studente i nastavnike iz oblasti nauke, obrazovanja i umjetnosti. Aida i njena kolegica su odabrane od 800 kandidata i kandidatkinja prijavljenih prvi put za stipendije u Ambasadi SAD u BiH.

„Pri povratku iz Amerike postala sam administrator jedne velike platforme Edu Balkan, koja je brojala više od 30.000 članova i koja je pružala podršku, materijale i edukciju nastavnicima širom regije, kao i učenicima i roditeljima”, dodaje naša sagovornica, inače nastavnica engelskog jezika u OŠ „Rešad Kadić” u Kaknju.

Radila je na prevodu slikovnice pod nazivom „Nado gdje si?” namijenjene svoj djeci svijeta koja su bila ili su još u lockdown-u, od koje sredstva od prodaje pod pokroviteljstvom UNICEF-a idu u humanitarne svrhe.

“Osim toga bila sam i jedan od panelista na Kent State Ohio Univerzitetu na jednoj od njihovih konferencija. Govorila sam o obrazovanju u periodu stradanja u BiH od 1992. do 1995. godine, ali ono što je meni najznačajnije je da sam po povratku postala i članom tima komisije za novi kurikulum za engleski jezik za područje Federacije BiH”, ističe Aida Šarić.

Šarić poziva kolege da se prijave na sljedeću Fulbright stipendiju Vlade Amerike, napominjući da ništa manje vrijedne kompetencije bh. nastavnika kada je online nastava nisu manje od onih u Americi. Doduše kolege preko okeana, kaže, rade u mnogo boljim uvjetima. I za mnogo veće novce, prepostavljamo.

IZRAĐENA INVESTICIONO - TEHNIČKA DOKUMENTACIJA ZA GRADSKE BAZENE U CRKVICAMA

Javno preduzeće za prostorno uređenje Grada Zenica izradilo je investiciono-tehničku dokumentaciju u cilju osavremenjavanja postojećeg kompleksa otvorenih gradskih bazena u Crkvicama i njihovog ponovnog korištenja u rekreacione zabavne svrhe.

“Projektna dokumentacija za rekonstrukciju i sanaciju je završena a u toku je i međunarodni konkurs kojim je predviđena izrada tehničke dokumentacije za izgradnju i kompleks zatvorenog bazena na području naselja Crkvica”, kazao je Amel Selimović, pomoćnik direktora za tehničke poslove u Javnom preduzeću za prostorno uređenje.

Kada će početi radovi na ovom projektu za sada je teško govoriti, kaže Selimović, jer nakon konkursa slijede izrade glavnog projekta i prikupljanje potrebnih saglasnosti.

“Zenica bi dobila jedan savremeni kompleks otvorenih, ali i zatvorenih bazena kako i dolikuje ovom gradu. Realno je očekivati početak radova naredne ili tek 2022. godine”, dodao je Selimović.

ZEDA ORGANIZUJE NOVU KREATIVNU RADIONICU “SCRAPBOOKING”

Jeste li čuli za scrapbooking?

Znate li šta je to?

Na koji način se primjenjuje?

Koliko puta ste vidjeli predivne unikatne, personalizirane, pune detalja rokovnike, fotoalbume, ramove za fotografije, spomenare?

Znate li koliko koštaju?

Mi ćemo vas naučiti kako ih napraviti!

ZEDA organizuje novu kreativnu radionicu u okviru projekta „Budi kreativan i TI“ na kojoj ćete uz pomoć mašnica, papira, cvjetića, kristala, špaga, tila, ukrasnih traka i drugih detalja, napraviti unikatne i personalizirane rokovnike. Naučit ćete tehniku scrapbooking, a to je najstarija hobby tehnika koja je vrlo jeftina i jednostavno primjenjiva. Naučićete kako da iskoristite sav materijal koji ste do sada bacali i pretvoriti ga u korisne sitnice uz pomoć kojih ćete napraviti vrlo zanimljive rokovnike, spomenare, fotoalbume, idealne za poklon i iznenađenje.

Kako i na koji način se primjenjuje scrapbooking tehnika, saznajte na radionici koja će se održati 01. decembra 2020. godine (s početkom u 10:00 sati). Možda ćete baš vi nakon učešća na ovoj radionici, usavršiti ovu tehniku, ispromovisati, dobiti hobi pa i kreativni posao. Ne znate da li ste u nečemu vještii, da li nešto znate ili možete, sve dok ne probate. Da biste učestvovali na kreativnoj radionici, prijavite se na 032 449-412 (kontakt osoba je Ajna Dedić). Ciljna grupa: od 15 do 50 godina starosti.

Učešće je besplatno, a PRIJAVA OBAVEZNA!

Prednost imaju oni koji nisu učestvovali na radionicama kao i oni koji su u trećem ciklusu ovog projekta dokazali da nastavljaju usavršavati naučene tehnike.

Projekat „Budi kreativan i TI“ finansiraju Agencija ZEDA i Grad Zenica.

Ovaj projekat ima za cilj jačanje kompetencija i sticanje novih vještina, te ekonomsko osnaživanje žena.

Radionica će se održati u prostorijama Agencije ZEDA (Poslovna zona Zenica 1, Zmaja od Bosne bb, II sprat-Impulsni kreativni centar).

Rok za prijave – do popune mjesta!

VAŽNA NAPOMENA: Svi učesnici su dužni nositi maske tokom radionice odnosno ponašati se u skladu sa Naredbom Križnog štaba civilne zaštite Federacije Bosne i Hercegovine.

Budi kreativan i TI!

UPFBiH TRAŽI HITNE IZMJENE ILI DODATNA POJAŠNJENJA NAREDBI KRIZNIH ŠTABOVA

Udruženja poslodavaca Federacije Bosne i Hercegovine je uputilo urgenciju kriznim štabovima Federalnog ministarstva zdravstva i Ministarstva zdravstva Kantona Sarajevu u vezi sa pojednicim odredbama naredbi kojima su propisane mjere vezane za aktuelnu epidemiološku situaciju sa pandemijom koronavirusa. Iz UPFBiH ističu da se u primjeni naredbi kriznih štabova članice UPFBiH susreću se sa nizom problema, jer je značajan dio odredbi u naredbama koje se odnose na poslodavce neprovodiv, neprecizan i nejasan, zbog čega se traže izmjene ili dodatna uputstva sa pojašnjenjima kako bi naredbe imale puni pozitivan efekat u smislu zaštite života i zdravlja građana.

Udruženje poslodavaca Federacije Bosne i Hercegovine u podržava pridržavanje svih naredbi Federalnog i kriznih štabova kantonalnih ministarstava zdravstva s ciljem očuvanja života i zdravlja građana i sprečavanja širenja koronavirusa.

Međutim, u primjeni naredbi kriznih štabova članice UPFBiH susreću se sa nizom problema, jer je značajan dio odredbi u naredbama koje se odnose na poslodavce neprovodiv, neprecizan i nejasan. To je za posljedicu imalo da različiti inspekcijski organi

Zbog toga, UPFBiH traži ili hitne izmjene spornih odredbi u naredbama ili dodatna uputstva s ciljem njihove provodivosti, kako bi naredbe proizvele pozitivan efekat, u smislu zaštite života i zdravlja građana.

UPFBiH je uputilo urgenciju kriznim štabovima Federalnog ministarstva zdravstva i Ministarstva zdravstva Kantona Sarajevu za hitnu izmjenu ili jasno tumačenje naredbi koje se odnose na mjere vezane za sprečavanje širenja pandemije koronavirusa, propisanim početkom novembra, a koje su napravile pravni haos u provedbi i primjeni.

“U naredbama ova dva krizna štaba nije jasno definirano šta je „okupljanje osoba“ i šta znači „zatvoren prostor“ te se traži da se hitno daju tumačenje ili uputstvo za primjenu naredbe u kojem će jasno i precizno biti definirano da se okupljanjem ne smatra rad radnika u poslovnim subjektima“. Na ovaj način će se spriječiti različito tumačenje od strane inspektora. Također, u praksi se javlja problem različitog tumačenja „zatvorenog prostora“, a da bi se to izbjeglo potrebno je donijeti uputstvo prema kojemu se se zatvorenim prostorom ne odnosi na radne prostorije, kancelarije, poslovni pogoni, kompanije i drugi prostori za obavljanje registrovane djelatnosti, naveli su iz UPFBiH.

U naredbama se, također, koriste pojmovi koji nemaju uporište u zakonskoj regulativi, što otvara pitanje na koga se zapravo odnose naredbe. Tako se u naredbama koriste pojmovi “pravni subjekti”, “mali obrti” “gradski prevoznici” i sl. koji nisu definirani pozitivnim pravnim aktima u FBiH, saopštili su iz UPFBiH.

Iz UPFBiH predlažu i izmjenu dijela Naredbe Kriznog štaba Ministarstva zdravstva Kantona Sarajevo na način da se ne utvrđuje maksimalan broj osoba koje istovremeno mogu boraviti u zatvorenom prostoru, nego da se definira broj osoba po kvadratnom metru na način da na 10m² može biti jedna osoba.

Iz UPFBiH naglašavaju da cilj urgencije nije pronalaženje načina da se izbjegava primjena naredbi kriznih štabova.

Naprotiv, iz UPFBiH želi kvalitetne propise koje će imati pozitivan efekat u smislu čuvanja života i zdravlja građana, a pri tome neće uzrokovati štetu poslovnim subjektima., naveli su u saopćenju.

ZAPOČELA REKONSTRUKCIJA ZMAJEVAČKE CESTE

Operativa preduzeća „Dobojputevi“ d.o.o. čija je ponuda bila najpovoljnija na objavljenom javnom pozivu, započela je radove na rekonstrukciji „Zmajevačke ulice“. Projekat vrijedan 206.217. KM, uključujući i PDV realizuje se iz budžeta Grada Zenica.

Trenutno se izvode radovi na polaganju linije oborinske kanalizacije. Nova linija oborinske kanalizacije proteže se od preduzeća „SHOT“ d.o.o. do preduzeća „Pacific“ d.o.o., odnosno do uklapanja sa već postojećom oborinskom kanalizacijom.

Služba za ekologiju, komunalne i inspekcijske poslove Grada Zenica projektom rekonstrukcije i asfaltiranja „Zmajevačke ceste“ nastavlja sa rekordnim infrastrukturnim ulaganjima koje je u prethodne četiri godine započeo gradonačelnik Fuad Kasumović.

„Gradska uprava i gradonačelnik opredijeljeni smo da nastavimo stvarati bolje uvjete za život svih građana, pa tako i onih koji egzistiraju uz Zmajevačku cestu. Nastavljamo graditi Zenicu po evropskim standardima“, dodaje Fuad Kasumović, gradonačelnik Zenice.

Ukupna dužina dijela Zmajevačke ulice koji će se rekonstruisati iznosi 1.060 metara.

PLANIRANA PODRŠKA ZAPOŠLAVANJU 12.000 LJUDI U 2021. GODINI

Vlada FBiH je dala saglasnost na Program rada Federalnog zavoda za zapošljavanje za 2021. godinu.

Kada je riječ o Programu mjera za socijalno zbrinjavanje nezaposlenih osoba koje su u procesu stečaja, likvidacije, restrukturisanja i privatizacije preduzeća, ostale ili ostaju bez posla, za ove namjene je, na osnovu projekcija službi za zapošljavanje, u 2021. godini planirano 30.000.000 KM, što predstavlja povećanje za 160 posto u odnosu na planirani novac u 2020. godini.

U skladu sa Zakonom o profesionalnoj rehabilitaciji, osposobljavanju i zapošljavanju osoba sa invaliditetom, Federalni zavod za zapošljavanje izdvaja deset posto od sredstava planiranih Finansijskim planom za aktivnu politiku zapošljavanja u tekućoj godini, te ih uplaćuje Fondu za profesionalnu rehabilitaciju i zapošljavanje osoba sa invaliditetom. U 2021. godini je za tu namjenu planiran iznos od 1.503.941 KM.

Federalni zavod za zapošljavanje u 2021. godini planira usvojiti programe aktivne politike zapošljavanja. Riječ je o Programu sufinansiranja zapošljavanja, Programu sufinansiranja samozapošljavanja Start up i Programu obuke i rada. Oni se odnose na podršku nezaposlenim pronalaženju zaposlenja, obuku/pripremu za rad, poticaje zapošljavanju i samozapošljavanju (Start up), te kreiranje novih radnih mesta privremenog karaktera (uglavnom u javnom sektoru ili kroz tzv. javne radove). Planirano je da u 2021. godini programima aktivne politike zapošljavanja bude obuhvaćeno 12.000 nezaposlenih osoba.

Danas su prihvaćeni i Finansijski plan Federalnog zavoda za zapošljavanje za 2021. i procjena plana za 2022. i 2023. godinu, kao i Odluka o izvršavanju ovog plana za narednu 2021. godinu, a ovi dokumenti će biti upućeni Parlamentu FBiH na davanje saglasnosti. Ukupno je za 2021. godinu planirano 117.920.482 KM, za 2022. godinu 95.369.000 KM i za 2023. godinu 84.297.000 KM, saopćila je Vlada FBiH.

IME TRAVNIK NA PET BOSANSKIH PISAMA

Saradnja JU Gradska biblioteka Travnik sa Institutom za jezik Univerziteta u Sarajevu u okviru projekta „Bosanska pisma kroz (kulturnu) historiju“ započela je u septembru 2019. godine.

Potvrda ove saradnje u praksi ostvarena je u okviru kulturne manifestacije „Andrićevi dani 2019“ kada je projekat predstavljen i kada je nakon Grada Sarajeva, Travnik postao drugi grad u Bosni i Hercegovini koji je svoj naziv dobio na pet bosanskih pisama – glagoljici, bosančici, arebici, čirilici i latinici. Tada je JU Gradska biblioteka Travnik svim osnovnim i srednjim školama, dječijim vrtićima i obdaništima s područja općine Travnik podijelila B2 promotivne plakate s nazivom imena grada Travnika na pet bosanskih pisama.

Planirano je da u okviru druge faze projekta, a pred početak ovogodišnje ljetne turističke sezone Travnik bude prvi grad u Bosni i Hercegovini koji će dobiti i promotivne bilboarde s nazivom grada na pet bosanskih pisama, ali je pandemija utjecala na planove i prolongirala drugu fazu projekta.

Uključenjem BZK „Preporod“ Travnik u projekat i promocijom projekta u okviru programa kulturne manifestacije „Dani šejha Abdulvehhaba Ilhamije Žepčaka 2020“, danas su promotivni bilboardi s nazivom imena grada Travnika na pet bosanskih pisama postavljeni uz magistralnu cestu na istočni i zapadni ulaz u Travnik.

Projekat „Bosanska pisma kroz (kulturnu) historiju“ pored toga što predstavlja izuzetan doprinos promociji jezičke i kulturne historije Travnika, kulture u najširem smislu, turizma i turističkih potencijala općine Travnik, potvrdio se upravo i kao praktična realizacija bosanskog bogatstva raznolikosti – započet u okviru kulturne manifestacije „Andrićevi dani 2019“, okončan okviru u kulturne manifestacije „Dani šejha Abdulvehhaba Ilhamije Žepčaka 2020“. Projekat je u cijelosti podržan od strane Općine Travnik.

Projekat je u cijelosti podržan od strane Općine Travnik.

ČETIRI BH. AERODROMA DOBIJAJU 6 MILIONA KM

Vlada Federacije BiH je, na današnjoj sjednici, donijela odluke o dodjeli sredstava za četiri aerodroma u Federaciji BiH na ime finansijske pomoći u okolnostima pandemije COVID-19, u ukupnom iznosu od 6.000.000 KM.

Odluke su donesene na osnovu Uredbe o interventnim mjerama za pomoći ugroženim sektorima privrede Federacije BiH u okolnostima pandemije COVID-19. Cilj dodjele finansijske pomoći je očuvanje radnih mjesta, osiguranje podrške likvidnosti najugroženijim sektorima i djelatnostima, završetak započetih projekata modernizacije aerodroma, te osiguranje potrebne podrške i održavanje konkurentnosti za prevladavanje vanrednih okolnosti koje je izazvala pandemija COVID-19.

Pomoć za Sarajevo, Tuzlu, Mostar i Bihać

JP Međunarodni aerodrom Sarajevo d.o.o. Sarajevo dodijeljeno je 3.500.000 KM. Od toga je 200.000 KM namijenjeno održavanju i poboljšavanju likvidnosti i izmirenju troškova poslovanja, a 3.300.000 KM za provođenje započetog kapitalnog projekta modernizacije i dogradnje terminala B.

Od 1.000.000 KM dodijeljenih JP Međunarodni aerodrom Tuzla, 200.000 KM predviđeno je za provođenje započetog kapitalnoga projekta modernizacije i dogradnje terminala B, vanjsko uređenje carinskog skladišta i kupovinu zemljišta i šume po eksproprijaciji za potrebe završetka projekta. Ostalih 800.000 KM namijenjeno je održavanju likvidnosti i troškova poslovanja.

JP Međunarodna Zračna luka – aerodrom Mostar također je dodijeljen 1.000.000 KM koji će biti utrošen na isplate plaća, uključujući doprinose i pripadajuće poreze, troškove poslovanja, te plaćanje naknada za provođenje stručnog nadzora aerodromskih operatora i odobravanje projekata od strane regulatora.

Usvojena je i Odluka da JP Aerodrom Bihać bude dodijeljeno 500.000 KM. Ova sredstva bit će utrošena za provedbu započetog kapitalnog infrastrukturnog projekta (izgradnja aerodroma Bihać), odnosno za nastavak otkupa zemljišta koje se nalazi u vlasništvu Grada Bihaća.

NASTAVLJA SE OBNOVA JAVNIH OBJEKATA U FEDERACIJI BIH

S ciljem unapređenja stanja javnih objekata na području Federacije BiH, a prepoznavši energijsku efikasnost kao važnu kariku za potporu održivom ekonomskom rastu, Bosna i Hercegovina od 2016. godine sprovodi Projekat energetske efikasnosti za BiH (AF BEEP). Projekat implementira Federalno ministarstvo prostornog uređenja, uz kreditna sredstva Svjetske banke.

Imajući u vidu značajne rezultate postignute dosadašnjom implementacijom, Federalno ministarstvo prostornog uređenja nastavlja sa provedbom ovog projekta. Tako će, u naredne četiri godine, novo i energijski efikasno ruho dobiti još 40 objekata javne namjene.

„Sretan sam što nastavljamo sa provođenjem projekta AF BEEP i obnovom javnih objekata u Federaciji BiH. Implementacija mjera energijske efikasnosti višestruko je značajna. Prvenstveno, poboljšavamo uvjete rada i boravka za sve korisnike obnovljenih objekata. Činjenica da djeca zimi na nastavi više ne sjede u jaknama je sama po sebi iznimno bitna. Pred toga, ostvarujemo i značajne uštede u troškovima za energiju. Istraživanja pokazuju da ulaganje jednog eura u energijsku učinkovitost, kroz kratko vrijeme, donosi povrat od 4 do 5 eura, što omogućava brzi povrat uložene investicije. Na kraju, smanjujemo i zagađenost zraka, što je važno za zdravlje cijelokupnog društva.“ izjavio je ovim povodom Josip Marić, ministar prostornog uređenja FBiH.

U okviru projekta, do sada je obnovljeno 55 objekata javne namjene (prvenstveno zdravstvenih i obrazovnih, te ostalih institucija), u koje je uloženo više od 25 miliona KM. Pored značajnog poboljšanja komfora za više od 450.000 korisnika, ostvarene su i procijenjene godišnje uštede u iznosu od preko 3 miliona KM. Istovremeno, emisija CO₂ smanjena je za više od 4.500 tona godišnje, što doprinosi poboljšanju kvaliteta zraka u gradovima širom Federacije BiH.

U narednom periodu, mjere energijske efikasnosti će biti implementirane na još 30 obrazovnih objekata, 9 zdravstvenih institucija, te na objektu policijske akademije. Kada je riječ o geografskoj rasprostranjenosti, njih 30 nalazi se na području Zeničko-dobojskog, 2 na području Tuzlanskog, 4 na području Hercegovačko-neretvanskog kantona, te 4 na području Kantona Sarajevo.

UDRUŽENJE EKO FORUM ORGANIZOVAO TRENING IZ UPRAVLJANJA PROJEKTNIM CIKLUSOM

Udruženje Eko forum je organizovao trening iz upravljanja projektnim ciklusom, namijenjen nevladinom sektoru. U tri dana, predstavnici šest nevladinih organizacija iz Zenice imali su priliku naučiti i uvježbati vještine pripreme projektnih prijedloga, kao i najznačajnije aktivnosti u procesu realizacije projektnih zamisli. Nevladine organizacije u najvećoj mjeri i opstaju zahvaljujući podršci projektnim idejama, ali kako bi se osigurala podrška fondova bitno je prije svega naučiti vještine kvalitetne pripreme.

„Namjera Eko foruma je bila da okupi organizacije čiji mladi su zainteresovani za upravljanje projektnima. Mislim da se mladi ljudi trebaju prvo okušati na lokalnom i kantonalm nivou, kako bi stekli iskustva za apriliciranje na fondove višeg nivoa. Sredstva koja su im na raspolaganju su ogromna, ali sami projekti moraju biti dobro pripremljeni kako bi dobili finansijsku podršku”, kaže voditeljica treninga, Mirhunisa Bektaš, koja je, većinom kroz praktičan trening, nastojala bojačati ulogu mladih članova šest zeničkih nevladinih orgacija u vještinama pripreme i realizacije projektnih ideja.

Ovaj trodnevni trening dio je projekta Misli o prirodi, koji Eko forum realizuje uz finansijsku podršku Švedske vlade.

POTPISAN NOVI KOLEKTIVNI UGOVOR IZMEĐU SINDIKATA I UPRAVE ARCELORMITTAL ZENICA

Nakon višemjesečnih pregovora potписан je novi kolektivni ugovor između Sindikata i uprave ArcelorMittal Zenica.

Kolektivnim ugovorom definisana su sva materijalna prava za oko 2.400 radnika ove firme.

„Prije svega, treba znati da u Federaciji BiH zakonom nije regulisano nijedno materijalno pravo radnika, ni plaća, ni dodaci na plaće, ni naknade koje nemaju karakter plaće poput toplog obroka, prevoza, regresa ili druga prava. Ova prava radnici crpe iz kolektivnih ugovora, a ako kolektivnog ugovora nema onda o svim pravima i obavezama samostalno odlučuje poslodavac pravilnikom o radu, gdje je uloga sindikata sporedna. Dakle, značaj kolektivnog ugovora za radnike je ogroman. Sindikat ArcelorMittal Zenica je još 27. aprila ove godine upravi dostavio svoj prijedlog novog kolektivnog ugovora. Prvi sastanak pregovaračkog tima sindikata na čelu sa predsjednikom sindikata Zuhdijom Kapetanovićem, i uprave ove firme održan je 30.06.2020. godine. Održano je ukupno deset pregovaračkih sastanaka u jednoj vrlo složenoj situaciji, tokom kojih su pregovarački timovi u konačnici uspjeli postići kompromis. Za radnike je važno da je dogovorena isplata regresa za godišnji odmor za 2020. godinu, u decembru ove godine, kao i regresa za 2021. godinu u maju iduće godine, u visini 50 posto prosječne plaće svih radnika“, kazao je Kenan Mujkanović, predsjednik Sindikata metalaca ZDK.

Prema njegovim riječima dogovoren je i plaćanje pripravnosti za rad radnicima koji su u tzv. dežuri od kuće, kao i uvećanje dodatka za rad na dane praznika sa 70 posto na 100 posto od satnice. Kolektivnim ugovorom je definisano da će radnice porodilje imati pravo na naknadu razlike do punog iznosa plaće, na teret poslodavca.

„Ono što je također veoma bitno, ovaj kolektivni ugovor je stvorio prepostavke da se konačno utvrde beneficirana radna mjesta, i ovaj će postupak biti okončan najkasnije u roku od 18 mjeseci. U tom smislu su već pokrenute određene aktivnosti uz angažman vanjske ovlaštene i certificirane organizacije. U kolektivni ugovor je ugrađena i odredba o dodatnih jedan do tri dana godišnjeg odmora za radnike koji su učestvovali o odbrambeno-oslobodilačkom ratu, sukladno posebnom zakonu. U konačnici, iduće godine bi uz januarsku plaću radnicima trebao biti isplaćen i poseban bonus. Ovaj kolektivni ugovor će važiti do 31.05.2021. godine, a najkasnije 30 dana prije njegovog isteka Sindikat ArcelorMittala će upravi dostaviti svoj prijedlog novog kolektivnog ugovora“, kaže Mujkanović i dodaje da će se sve dogovoreno primjenjivati i na radnike Toplane.

SVEOBUVATNA PODRŠKA DJECI KORISNICIMA PROGRAMA “STARIFI BRAT, STARIIJA SESTRA” U TRAVNIKU

Povodom početka petog ciklusa programa „Stariji brat, starija sestra“ u Travniku, realizator programa Centar za edukaciju mladih uručio je zahvalnice društveno odgovornim organizacijama i sportskim klubovima iz Travnika, koji su nesebično podržali program u proteklim ciklusima, omogućivši djeci besplatno korištenje svojih programa.

Prepoznavši potrebu djece iz programa „Stariji brat, starija sestra“ za razvojnim programima i aktivnostima (sport, ples, teatar i sl.), te njihovu nemogućnost da, zbog nedostatka finansijskih sredstava, učestvuju u njima, Centar za edukaciju mladih je uspostavio saradnju sa društveno odgovornim organizacijama iz Travnika, koje su nesebično podržale SBSS program, vođene zajedničkim interesom kreiranja zdravog i sigurnog okruženja za djecu i mlade.

Plesni studio „Prijatelji djece – Maya“, Fudbalsko udruženje „Bubamara“, Dramski studio Centra za kulturu Travnik, Košarkaški klub „Travnik“, Judo klub „Travnik“ i Karate klub „Travnik GS-TMT“, podrškom SBSS programu uveliko su doprinijeli kreiranju zdravog i sigurnog okruženja bez alkohola, droga, duhanskih prerađevina i nasilja, te podržali djecu u prepoznavanju i njegovanju njihovih talenata i dostizanju punih potencijala.

Centar za edukaciju mladih na ovaj je način proširio SBSS program i, uz stvaranje kvalitetnog, brižnog i podržavajućeg odnosa između djece i njihovih volontera (starije braće/sestara) kao pozitivnih uzora, djeci iz marginaliziranih porodica obezbijedio sveobuhvatniju podršku u njihovom razvoju, kroz uključivanje u afirmativne programe i život zajednice.

CEM ovaj program u Travniku realizuje već petu godinu zaredom, u okviru Fondacije za podršku i razvoj mentorstva „Stariji brat, starija sestra“ BiH, a u saradnji sa Centrom za socijalni rad Travnik, te iz godine u godinu postiže odlične rezultate, a najznačajniji je taj da niti jedno dijete koje je bilo korisnik SBSS programa nije evidentirano kao počinitelj prekršaja ili krivičnog djela.

Svi partneri na SBSS programu u Travniku složili su se da će i dalje raditi na kreiranju održive partnerske saradnje u cilju edukacije i osnaživanja djece u savjesne, odgovorne i aktivne članove zajednice, te na razvijanju zajedničkih programa za njih.

POTPISAN UGOVOR O IZGRADNJI DIONICE POPRIKUŠE-NEMILA NA KORIDORU VC

U sjedištu JP Autoceste FBiH potpisani je Ugovor o izgradnji autoceste na Koridoru Vc, dionica Poprikuše – Nemila, a ugovor su potpisali predstavnici investitora, projekt menadžera, izvođača radova, te federalnog Ministarstva prometa i komunikacija.

Vrijednost Ugovora za izgradnju ove dionice je 208.059.247 eura sa PDV-om, odnosno 177.828.416 eura bez PDV-a.

Izgradnja dionice Poprikuše – Nemila na Koridoru Vc bit će finansirana sredstvima osiguranim u okviru ugovora o zajmu sklopljenog sa Evropskom bankom za obnovu i razvoj u visini od 70 miliona eura, zatim 90 miliona eura Evropske investicijske banke i bespovratnim sredstvima Evropske unije u iznosu od 41,1 miliona eura osiguranim u okviru Agende za povezivanje preko Investicijskog okvira za Zapadni Balkan, saopćeno je između ostalog iz Federalnog ministarstva prometa i komunikacija.

Realizacijom ovog projekta bit će stvoreni uslovi za razvoj i napredak sjevera Bosne i Hercegovine.

IQOS NAPOKON I U ZENICI: TEHNOLOGIJA ZAGRIJAVANJA DUHANA NA DOHVAT RUKE

Zenica je konačno bogatija za veliki svjetski novitet! IQOS je revolucionarni uređaj kompanije Philip Morris, koji predstavlja bolju alternativu tradicionalnim cigaretama. Baziran je na tehnologiji zagrijavanja, a ne sagorijevanja duhana, i radi se o proizvodu koji se temeljno razlikuje od cigareta. Iako ne bez rizika, predstavlja bolji izbor za odrasle pušače koji bi inače nastavili sa pušenjem cigareta.

Ova inovacija u Zenici dostupna je putem online prodavnice www.iqos.com, te putem IQOS prodajnog predstavnika koji vam je na raspolaganju na željenoj adresi. TechnoShop Zenica u tržnom centru Džananović je oficijelno mjesto korisničke podrške za već aktivne IQOS korisnike.

IQOS je trenutno prisutan na preko 50 tržišta širom svijeta i jedini je i iz kategorije heat not burn proizvoda koji je od strane američke Agencije za hranu i lijekove (FDA) klasificiran kao "duhanski proizvod modifikovanog rizika". Dodatno, Agencija je potvrdila da se korištenjem IQOS-a značajno smanjuje proizvodnja štetnih i potencijalno štetnih hemikalija, kao i da naučna istraživanja potvrđuju da potpuni prelazak sa klasičnih cigareta na IQOS umanjuje izloženost organizma štetnim i potencijalno štetnim materijama.

"Preko 15 godina naučnih istraživanja i angažman više od 400 vrhunskih naučnika, rezultiralo je tim da danas preko milijardu odraslih pušača širom svijeta ima mogućnost da koristi sofistirani proizvod koji predstavlja manje štetnu i bolju alternativu klasičnim cigaretama. IQOS je prvi uređaj iz kategorije bezdimnih duhanskih proizvoda koji je od strane Američke agencije za hranu i lijekove najprije dobio dozvolu za komercijalizaciju na tržištu SAD-a, a potom i odluku da se može svrstati u kategoriju proizvoda smanjenog zdravstvenog rizika. To je najbolji pokaza-

pokazatelj koliki su napor kompanije Filip Morris da što prije zakoračimo i dostignemo budućnost bez duhanskog dima, i da svim odraslim Zeničanima koji bi inače nastavili da puše klasične cigarete damo priliku da donesu bolju odluku za sebe i svoju okolinu, kao što je preko 11 miliona IQOS korisnika širom svijeta do sada već uradilo", rekao je Aber Babić, IQOS menadžer za Bosnu i Hercegovinu.

Prilikom isporuke IQOS uređaja poštuju se sve definirane i propisane zdravstvene i sanitарne mjere, kako bi se korisici osjećali što sigurnije, dok im je komunikacija sa IQOS prodajnim savjetnikom moguća putem digitalnih platformi.

Svim zainteresiranim punoljetnim građanima i registrovanim korisnicima omogućeno je i besplatno pozivanje korisničke podrške na broj 0800 21212, ali i posjeta sajtu <https://ba.iqos.com/bs>

USKORO SA LIČNOM KARTOM PREKO GRANICE U REGION

Sudeći po Akcionom planu za uspostavljanje regionalnog tržišta, već iduće godine na granicama BiH, Srbije, Crne Gore, Albanije, Sjeverne Makedonije i Kosova trebalo bi da budu uspostavljeni "zeleni koridori" koji će u početku kvarljivoj robi kao što su voće, povrće, meso i prerađevine omogućiti brži prolazak granice i carinjenje robe u bilo koje doba dana ili noći sedam dana sedmično.

Takođe, šest zemalja regiona zapadnog Balkana trebalo bi da dogovori i granične prelaze na kojima će znatno biti smanjene procedure te u periodu od 2021. do 2022. uredi sistem koji će građanima svih zemalja omogućiti da u druge zemlje putuju samo sa ličnom kartom.

Od 2022. godine trebalo bi da bude uspostavljen i sistem koji će u početku omogućiti priznavanje diploma za medicinske sestre, doktore, stomatologe, farmaceute, arhitekte i veterinarske hiruge, a kasnije i sve ostale diplome.

Između 2022. i 2024. godine trebalo bi da bude uspostavljen regulatorni okvir za jedinstven platni sistem, a 2023. godine trebalo bi da budu uspostavljena saradnja tijela koja se bave javnim nabavkama te da se uspostavi sistem koji će omogućiti da se sertifikati, uključujući i one veterinarske, priznaju u svim zemljama kao i na granicama.

"Sve je moguće, ali najviše će zavisiti od carina, koje su još u nekom starom sistemu i ne pristaju na promjene. Ranije je isto bilo pokušaja, ali uvijek oni usporavaju i nešto za šta im treba deset dana da urade i da se prilagode traže rok od godinu dana. Kod njih, što zbog korupcije, što zbog drugih stvari, nema spremnosti da se ubrzaju procedure", rekao je Nemanja Vasić, potpredsjednik Spoljnotrgovinske komore Bosne i Hercegovine.

On naglašava da su rokovi koji su postavljeni akcionim planom dosta realni jer je iza tih rokova na određeni način stala Evropska unija, koja će vjerovatno insistirati na tome, a s druge strane i sve politike u svim zemljama su za to da se uspostavi jedinstveno tržište.

Prema Akcionom planu, 2024. godine u regionu bi trebalo da bude jedinstveno tržište, a te godine zemlje bi trebalo da dođu do toga da 95 odsto domaćinstava u svim zemljama ima širokopojasni internet, a do kraja 2023. godine da se 5G mrežom pokriju glavni industrijski gradovi u Srbiji, Crnoj Gori, Albaniji, Kosovu, Bosni i Hercegovini i Sjevernoj Makedoniji.

Ukidanje radnih dozvola za unutarkompanijske transfere, prenosivost socijalnih prava, mobilnost studenata, istraživača i profesora te razvoj zajedničkih paketa turističke ponude i njeno reklamiranje samo su dio onoga što je navedeno u Akcionom planu. Ipak, kako naglašavaju u Spoljnotrgovinskoj komori BiH, Bosna i Hercegovina svoju šansu treba da traži u poljoprivredi, koja je i najrazvijenija u BiH poslije Srbije.

"Da bi se integrisao zapadni Balkan u panevropski digitalni prostor, regija mora ukloniti prepreke e-trgovini i uvesti međusobno preznavanje elektronskih potpisa širom zapadnog Balkana te nadograditi digitalnu infrastrukturu", navodi se, između ostalog, u Akcionom planu koji je nedavno usvojen na samitu u Sofiji.

Dušanka Majkić (SNSD), delegat u Domu naroda BiH, za "Nezavisne" ističe da svako ko pretenduje da ide ka EU, a pri tome zanemaruje regionalne integracije, ne čini dobro ni sebi ni drugima.

"Istina je da je BiH na različite načine pokušavala da opstruiše 'mali Šengen' smatrajući da time EU hoće da se riješi zemalja koje ionako nema namjeru uskoro primiti u svoje društvo. Ali i BiH mora pokazati dobru volju, da je dostojan partner da bude u društvu velikih, ali pritom mora pokazati da prvenstveno želi da riješi odnose na regionalnom nivou. Onaj ko to nije u stanju riješiti na regionalnom nivou, ne može imati nikakve aspiracije prema EU", kaže Majkićeva i dodaje da, ako Brisel bude morao BiH voditi za ruke, onda ona pokazuje da joj mjesto nije ni u Briselu, a ni među regionalnim partnerima, gdje bi mogla da popravi svoj ekonomski status.

S druge strane, Dženan Đonlagić, poslanik DF-a u Predstavničkom domu BiH i ekonomski stručnjak, za "Nezavisne" kaže da institucionalno "mali Šengen" ne postoji.

"To je više kolokvijalna jedna inačica koja se počela koristiti u smislu regionalnog povezivanja ekonomija zemalja regije i pripreme za dalji pravac evropskih integracija", kaže Đonlagić i dodaje da to što je bilo u Sofiji nije "mali Šengen", već je to dio Berlinskog procesa koji je nekada inicirala njemačka kancelarka Angela Merkel u smislu podrške procesu Evropskih integracija za zemelje zapadnog Balkana.

EIB već mobilisao milijardu evra

Evropska investiciona banka (EIB) saopštila je da je u okviru svog finansijskog paketa vrijednog 1,7 milijardi evra za podršku oporavku zapadnog Balkana od posljedica panedmije već mobilisala više od milijardu evra.

EIB pozdravlja spremnost lidera zapadnog Balkana da pristupe realizaciji Ekonomsko-investicionog plana Evropske komisije, a u okviru ovog plana prioritet će biti investicije u oblastima infrastrukture, kao i projekti koji omogućavaju zelenu i digitalnu tranziciju regiona ka inkluzivnom i održivim modelima ekonomije zasnovanim na znanju.

Verner Hojer, predsjednik EIB-a, rekao je da je glavni cilj Berlinskog procesa da omogući više investicija u zapadni Balkan, a EIB je spreman da doprinese kroz podršku Ekonomskom investicionom planu.

"Inicijativa za stvaranje zajedničkog regionalnog tržišta koja je najavljeni dobar je primjer kako region može da ubrza reforme i poboljša ekonomski ambijent", rekao je Hojer.

Mi gradimo povjerenje!

- Konsalting (pomoć u upravljanju poduzećima)
- Medija servis/medija planiranje i zakup medijskog prostora
- Public Relations (odnosi s javnošću)
- Branding • Reklamne kampanje • Organiziranje događaja
- Web dizajn • Grafički & video dizajn
- Sve vrste tiska (offset, digitalni i roto tisk, sitotisk...)
- Vez i oslikavanje • Uredski, školski i reklamni materijal
- Izrada i postavljanje svih vrsta reklama

IVO JE 14 KLJUČNIH PRIORITETA KOJE BIH TREBA ISPUNITI ZA ČLANSTVO U EU

Europska komisija je 2019. godine usvojila Mišljenje o zahtjevu Bosne i Hercegovine za članstvo u Europskoj uniji.

Mišljenje je od ključne važnosti u odnosima Europske unije i Bosne i Hercegovine, potvrda da je EU predana da pruži smjernice i podršku zemlji u provođenju neophodnih reformi na njenom putu ka europskim integracijskim jama.

Mišljenje identificira 14 ključnih prioriteta koje zemlja treba ispuniti kako bi dobila preporuku za otvaranje pregovora o pridruživanju Europskoj uniji; pruža sveobuhvatne smjernice za postupne reforme. Ključni prioriteti obuhvaćaju područja demokracije/funkcionalnosti; vladavine prava; osnovnih prava; i reforme javne uprave – osnove procesa pridruživanja Europskoj uniji.

Analitički izvještaj koji se nalazi uz Mišljenje, po prvi put, upoređuje situaciju u Bosni i Hercegovini sa standardima koji se primjenjuju u zemljama članicama EU, uključujući pitanja kao što je unutarnje tržište, javne nabavke, politika konkurentnosti, okoliša, sigurnosti hrane i zaštite potrošača.

Mišljenje pruža čvrstu osnovu za diskusiju u Vijeću Europske unije koje treba donijeti odluku o narednim koracima na putu BiH ka Europskoj uniji. S tim u vezi, ključno je da vlasti u Bosni i Hercegovini budu formirane na svim razinama bez odlaganja, objavljenoj je na stranici Delegacije EU u BiH.

Politički kriteriji

Bosna i Hercegovina treba uskladiti svoj ustavni okvir s europskim standardima i osigurati funkcionalnost svojih institucija kako bi mogla preuzeti obaveze u vezi s Europskom unijom. Iako je decentralizirana državna struktura kompatibilna s članstvom u Europskoj uniji, Bosna i Hercegovina će trebati reformirati svoje institucije da bi bila spremna efektivno sudjelovati u procesu odlučivanja Europske unije i u potpunosti provesti *acquis*.

Bosna i Hercegovina treba unaprijediti svoj izborni okvir i funkcioniranje pravosuđa. Također treba osnažiti prevenciju i borbu protiv korupcije i organiziranog kriminala uključujući pranje novca i terorizam te osigurati efektivno funkcioniranje sustava upravljanja granicom, migracijama i azila. Treba povećati zaštitu osnovnih prava svih građana, uključujući osiguranjem odgovarajućeg okruženja za civilno društvo, pomirenje i zaštitu i inkluziju svih ranjivih grupa. Također treba u potpunosti provesti osnovne korake u reformi javne uprave.

Rezultati provođenja obveza Bosne i Hercegovine koje proističu iz Ugovora o stabilizaciji i pridruživanju trebaju biti unaprjeđeni, naročito u vezi sa uspostavljanjem Parlamentarnog odbora i pripreme državnog plana za usvajanje *acquis-a* Europske unije.

Ekonomski kriteriji

Bosna i Hercegovina je postigla određeni stupanj makroekonomске stabilnosti. Međutim, da bi postala funkcionalna tržišna ekonomija Bosna i Hercegovina treba obratiti posebnu pažnju ubrzanju svojih procedura za donošenje odluka i poboljšati poslovno okruženje kao i efikasnost i transparentnost javnog sektora, naročito javnih poduzeća. Zemlja treba raditi na uklanjanju prepreka za ispravno funkcioniranje tržišnih mehanizama kao što su slaba vladavina prava, značajno prisustvo birokratskih prepreka, korupcija, duge i pretjerano kompleksne administrativne procedure i veliku fragmentiranost unutarnjeg tržišta zemlje. Bosna i Hercegovina treba usmjeriti posebnu pažnju na nizak kvalitet obrazovanja i nedovoljnu orientiranost na potrebe tržišta, kvalitet fizičkog kapitala kao što je nedovoljno razvijena transportna i energetska infrastruktura i sporo prilagođavanje gospodarske strukture zemlje, da bi se mogla srednjoročno nositi sa konkurentnim pritiskom i tržišnim silama unutar Unije.

Zakonodavstvo Europske unije

Bosna i Hercegovina je, sveukupno gledajući, u ranoj fazi kada se radi o stupnju pripremljenosti za preuzimanje obveza koje proizilaze iz članstva u Europskoj uniji i treba u značajnoj mjeri unaprijediti proces usklađivanja s *acquis-em* Europske unije i usvojiti i provesti relevantno zakonodavstvo. Posebna pažnja se treba usmjeriti na područja slobodnog protoka roba, prava na osnivanje i pružanje usluga, informacijskog društva i medija, poljoprivrede i ruralnog razvoja, ribolovstva, transportne politike, energije, ekonomski i monetarne politike, statististike, socijalne politike i zapošljavanja, politike za poduzeća i industriju, regionalnu politiku i koordinaciju strukturalnih instrumenata, obrazovanja i kulture, zaštite potrošača i zdravlja i finansijske kontrole, navodi se u Mišljenju Europske komisije o BiH.

U Mišljenju Evropske komisije o zahtjevu BiH za članstvo u EU izdate su preporuke za otvaranje pregovora o pristupanju u četiri oblasti i to: demokracija, vladavina prava, temeljna ljudska prava i javna uprava.

Oblast demokracije:

1. Osigurati da se izbori sprovode u skladu s europskim standardima, provedbom OSSE-ovih preporuka i preporuka Venecijanske komisije, osiguravanje transparentnosti financiranja političkih stranaka i održavanje izbora u Mostaru.
2. Osigurati rezultate u radu na svim razinama Mehanizma koordinacije kada je riječ o EU integracijama, uključujući razvoj i usvajanje nacionalnog programa za usvajanje pravne stečevine EU.
3. Osigurati pravilno funkcioniranje Parlamentarnog odbora za stabilizaciju i pridruživanje.
4. Temeljno poboljšati institucionalni okvir, uključujući i ustavnu razinu, kako bi se:
  - a) Osigurala pravna sigurnost raspodjele nadležnosti na svim razinama vlasti,
  - b) Uvela klauzula koja bi državi nakon pristupanja omogućila privremeno ostvarivanje nadležnosti drugih razina vlasti s ciljem sprečavanja kršenja pravne stečevine EU
  - c) Zajamčila neovisnost pravosuđa (uključujući i Visoko sudsko i tužiteljsko vijeće BiH)
  - d) Reformirao Ustavni sud, uključujući rješavanje pitanja međunarodnih sudaca i osigurati provedbu odluka Ustavnog suda
  - e) Zajamčila pravna sigurnost, uključujući uspostavljanje pravosudnog tijela kojem je povjerenio osiguranje dosljednog tumačenja zakona u cijeloj Bosni i Hercegovini
  - f) Osigurala jednakost i nediskriminacija građana, osobito rješavanjem presude Europskog suda za ljudska prava (Sejdić-Finci)
  - g) Osiguralo da se sva upravna tijela, kojima je povjerenica provedba pravne stečevine, temelje samo na profesionalizmu i uklanjanju prava veta u donošenju odluka, u skladu s pravnom stečevinom.
5. Poduzeti konkretnе korake za promicanje okruženja pogodnog za pomirenje kako bi se prevladalo naslijede rata.

Oblast vladavine prava:

6. Unaprijediti funkcioniranje pravosuđa donošenjem novog zakonodavstva o Visokom sudskom i tužiteljskom vijeću BiH i sudovima Bosne i Hercegovine u skladu s europskim standardima.
7. Jačati prevenciju i borbu protiv korupcije i organiziranog kriminala, uključujući pranje novca i terorizam, posebno putem:
  - a) usvajanja i provedbe zakonodavstva o sukobu interesa i zaštiti "zviždača"
  - b) osiguravanja učinkovitog funkcioniranja i koordinacije antikorupcijskih tijela
  - c) usklađivanja zakonodavstva i ojačavanja kapaciteta za javne nabavke

- d) osiguravanja učinkovite suradnje između tijela za provedbu zakona i tužiteljstava
  - e) demonstriranja napretka u uspostavljanju evidencije o proaktivnim istragama, potvrđenim optužnicama, krivičnim progonima i konačnim presudama protiv organiziranog kriminala i korupcije, uključujući i one na visokoj razini
  - f) depolitiziranja i restrukturiranja javnih poduzeća i osiguravanja transparentnosti privatizacijskih procesa.
8. Osiguravanje učinkovite koordinacije, na svim razinama, upravljanje granicama i sposobnost upravljanja migracijama, kao i osiguranje funkcioniranja sustava azila

Oblast temeljnih ljudskih prava:

9. Jačati zaštitu prava svih građana, posebice osiguravanjem provedbe zakona o nediskriminaciji i ravnopravnosti spolova.
10. Osigurati pravo na život i zabranu mučenja, osobito (a) ukidanjem smrte kazne u Ustavu Republike Srpske i (b) odrediti nacionalni preventivni mehanizam protiv mučenja i zlostavljanja.
11. Osigurati poticajno okruženje za civilno društvo, osobito poštjući europske standarde o slobodi udruživanja i slobodi okupljanja.
12. Zajamčiti slobodu izražavanja i medija i zaštitu novinara, posebice putem: (a) osiguravanja odgovarajućeg sudskog praćenja slučajeva prijetnji i nasilja nad novinarima i medijskim djelatnicima i (b) osiguravanja finansijske održivosti sustava javnog emitiranja.
13. Poboljšati zaštitu i uključivanje ranjivih grupa, posebno osoba s invaliditetom, djece, LGBTI osoba, pripadnika romske zajednice, pritvorenika, migranata i tražitelja azila, kao i raseljenih osoba i izbjeglica u skladu s ciljem potpunog provođenja Aneksa VII Daytonskog mirovnog sporazuma.

Oblast reforme javne uprave:

14. Dovršiti bitne korake u reformi javne uprave u cilju poboljšanja cijelokupnog funkcioniranja javne uprave osiguravanjem profesionalne i depolitizirane državne službe.

**Vaša online trgovina
sa najboljim cijenama!**

063/370-188

**PAPUĆE SA
MAGNETIMA
AKMA**

**FILTER OD ZEOLITA
NIKOTIN STOP**

BÖRNER NOŽEVII

**MAGMAX® ZA
KOLJENO**

USKORO NOVI IZGLED DRUŠTVENOG DOMA U MZ “DONJA GRAČANICA”

Društveni dom u Mjesnoj zajednici “Donja Gračanica” uskoro će dobiti novi, ljepši izgled.

Naime, u utorak (10. novembra 2020. godine) “KULA MONT” d.o.o. Zenica uveden je u posao rekonstrukcije ovog društvenog doma.

Naručilac radova je Grad Zenica, iz čijeg je Budžeta za realizaciju projekta rekonstrukcije izdvojeno 62.786,88,00 KM sa uračunatim PDV-om.

U sklopu rekonstrukcije bit će izvršena zamjena postojećeg azbestnog krova te zamjena dotrajale stolarije.

Radovi bi trebali završiti u roku od 45 dana od dana uvođenja izvođača u posao.

“Društvene domove, kao, uostalom i mnogo toga sam zatekao u zapuštenom stanju. Pokrenuli smo

rekonstrukciju i sanaciju tih domova, a veliki broj smo uspjeli obnoviti vlastitim sredstvima ili uz podršku naših međunarodnih partnera. Društveni domovi su važni za lokalno stanovništvo. To je mjesto gdje se provode različite aktivnosti, ali i gdje se naši građani okupljaju i druže. U narednom periodu nastaviti ćemo sa obnovom društvenih domova i u drugim mjesnim zajednicama Grada Zenica”, rekao je gradonačelnik Fuad Kasumović.

U LUKOVOM POLJU ZAPOČELI RADOVI NA DJEĆJEM IGRALIŠTU, AMBULANTI, APOTECI I DRUŠTVENIM PROSTORIJAMA

Na prostoru Lukovog polja ovih dana aktuelno je nekoliko projekata, koje finansira Gradska uprava Zenice, a jedno od ovih gradilišta danas je posjetio i gradonačelnik Fuad Kasumović.

“Negdje u petom mjesecu obišao sam sve mjesne zajednice, pa tako i Lukovo Polje, te pitao građane šta im treba i evo rješavamo sva tri njihova prioriteta. Jučer smo asfaltirali put za Mrvice, danas smo pored jedanaestog po redu u gradu, dječijeg igrališta, koje se završava u Lukovom Polju i prvi put u historiji ova mjesna zajednica dobit će ambulantu, apoteku i društvene prostorije, a radovi na njihovoj gradnji uskoro trebaju početi”, navodi Fuad Kasumović, gradonačelnik Zenice.

“Ukupna sredstva za ove projekte iznose oko 700.000 KM. Dječije igralište bi trebalo biti završeno za deset dana, kada će biti i predano na upotrebu, dok se za gradnju ostalih navedenih objekta moraju prvo završiti sve potrebne procedure”, pojašnjava gradonačelnik Zenice.

VIK ZENICA: PUŠTEN U RAD NAJSAVREMENIJI TELEMETRIJSKI SISTEM ZA NADZOR I UPRAVLJANJE

Završena još jedna važna komponenta razvojnog projekta "Vodosnabdijevanje i odvodnja otpadnih voda u Zenici (BiH II)".

„Realizacijom ovog dijela projekta, Grad Zenica je dobio najsavremeniji sistem nadzora nad vodovodnom mrežom i vodnim objektima u skladu s najvišim EU standardima. Telekomunikacijska oprema koja je ugrađena u mjerna okna, rezervoare, pumpne stanice i na izvoristima, vršit će očitanje i elektronski prenos svih bitnih pokazatelja stanja u vodovodnom sistemu u realnom vremenu. Na taj način će biti moguće pratiti protoke, pritiske i količinu rezidualnog hlora u mreži. U okviru ovog projekta formirano je 48 mjernih zona, što će značajno olakšati lociranje svih nepravilnosti u sistemu te pravovremenog otklanjanja istih. U 2020. godini, gubici u sistemu kojim upravlja JP "ViK" d.o.o. Zenica iznose 26 procenata, što je jedan od najboljih rezultata u BiH, a korištenjem mogućnosti novog sistema telemetrije i uspostavljenih mjernih zona, JP "ViK" d.o.o. Zenica planira u narednom kratkoročnom periodu smanjiti gubitke ispod 20 procenata, što će biti izvanredan rezultat, ne samo u BiH nego i šire“, kaže Nedim Šećić, pomoćnik direktora za tehničke poslove u JP ViK d.o.o. Zenica.

Navedeno znači, da će na taj način biti obezbjeđene dodatne raspoložive količine pitke vode, što će omogućiti proširenje obuhvata vodosnabdijevanja na nekoliko prigradskih naselja. Novi sistem telemetrije će se nadzirati iz dva dispečerska centra od kojih će jedan biti instaliran u novoj upravnoj zgradi preduzeća, nakon njene izgradnje, dok je drugi već u funkciji i njime će se upravljati s rezervoara "Zmajevac II" u kontinuitetu 24 sata dnevno. Pored sistema telemetrije, izgrađen je i novi sistem video nadzora, koji omogućava nadgledanje stanja na svim važnim objektima kojima upravlja JP "ViK" d.o.o. Zenica, što će značajno doprinijeti njihovoј sigurnosti.

“Veoma bitan dio ovog projekta bila je i izgradnja automatskog sistema katodne zaštite na dva primarna čelična distributivna cjevovoda: Kruščica – rezervoar "Zmajevac II", dužine 21 km i Kasapovići – rezervoar "Crkvice", dužine 5 km. Oba cjevovoda su od izuzetne važnosti za grad Zenicu, a novoizgrađeni sistem će značajno doprinijeti njihovoј antikorozivnoј zaštiti, što će im produžiti vijek trajanja. Nadzor i upravljanje nad cjelokupnim sistemom katodne zaštite će se vršiti daljinskim putem. Pored svega navedenog, na glavnom gradskom rezervoaru "Zmajevac II" je izgrađena i nova automatska hlorinatorska stanica, što će obezbijediti veću sigurnost i bolju kontrolu nad veoma važnom aktivnošću u procesu vodosnabdijevanja. Upravljanje i nadzor nad sistemom hlorisanja vode je također moguće vršiti daljinskim putem“, kaže Nedim Šećić, pomoćnik direktora za tehničke poslove u JP ViK d.o.o. Zenica.

Ukupna vrijednost svih realizovanih radova iznosi 1.170.000 eura, a uspješnom realizacijom ovog projekta, JP "ViK" d.o.o. Zenica će se dodatno učvrstiti na vodećoj poziciji kao jedno od najboljih preduzeća komunalne privrede u BiH.

DJECA U KUHINJI - NAJBOLJI RECEPT ZA PORODIČNO DRUŽENJE

Koliko ste puta od vaših školaraca čuli da nešto ne vole jesti, i koliko puta je to bilo baš povrće? Niste jedini, mnogi se roditelji s vlastitom djecom nadmudruju oko njihovih obroka, nerijetko ih nagovarajući da isprobaju nešto novo. Upravo je taj prvi korak najteži, jer zdrava hrana nudi čitavo bogatstvo okusa i tekstura, koji se sjajno mogu uklopiti u svako jelo. Ključ je naučiti kako ih pripremiti i servirati na način koji će dijete smatrati primamljivim.

Stručnjaci savjetuju roditeljima da kuhinjski pult učine mjestom porodičnog druženja, jer zajedničko kuhanje može biti istovremeno zabavno i edukativno. S dolaskom hladnijih mjeseci, opet više vremena provodimo u svojim domovima, stoga je ovo idealna prilika za isprobavanje novih jela s najmlađima. Za pripremu kvalitetnog obroka ne treba puno vremena, niti egzotičnih sastojaka, a jednako tako kuhanje nije isključivo aktivnost za odrasle, nego idealna prilika za djecu da pokažu koliko mogu biti kreativni, korisni i spretni.

To je prepoznao i Nestlé, najveći svjetski proizvođač hrane, koji već devet godina diljem osnovnih škola u BiH provodi projekat Zdravo!, u čijim okvirima su djeca, nastavnici i roditelji educirani o važnosti pravilne prehrane i fizičke aktivnosti. Paralelno, projekat osigurava i podršku u vidu recepata, savjeta za kuhanje i prijedloga menija koji podupiru zdrav način života. Nekoliko jednostavnih recepata osmišljeno je u saradnji sa poznatim bh. kuharima, Miranom Karićem i Danirom Šabić, koji su kroz praktičan primjer pokazali da kuhanje s djecom može biti zabavna aktivnost. Miran i Danira su, zajedno sa malim pomoćnicima, učestvovali u kulinarskom duelu pod nazivom „Dvoboj zdravih namirnica“ i pripremali poznata jela na manje poznate načine.

„Kuhanje je, za mene, oduvijek predstavljalo način provođenja kvalitetnog vremena s porodicom. Kako su naši roditelji bili većinom zauzeti, još od malih nogu sam počeo kuhati za sebe i svoju sestru. Zato sam sretan što ovu tradiciju danas nastavljam sa svojom trogodišnjom kćerkom, Arjom. Ona je zapravo primjer da u kuhinji ima mesta za djecu svih uzrasta, samo je važno da im dodijelite odgovarajuće zadatke. Uvjerjen sam da je njen razbijanje jaja našem timu donijelo pobedu u ovom kulinarskom duelu, zbog koje sam posebno sretan.“ istakao je ovim povodom Miran Karić, poznati bh. kuhar koji je, zajedno sa svojom kćerkom, bio dio pobjedničkog Tima Špinat.

Roditelji danas imaju pristup obilju prehrambenih informacija, no, pravi je izazov provesti ih u svakodnevnu praksu. Najčešće im nedostaje znanja o tome kako najbolje pripremiti zdravu, a ukusnu hranu, u kojoj će djeca uživati, ističe Koraljka Novina Brkić, nutricinistkinja kompanije Nestlé.

„Pripremiti ukusno i hranjivo jelo uopće nije teško koliko se možda čini. Primjerice, za što bogatiji okus, sol zamijenite začinima, povrće kao što je brokula kratko prokuhajte na pari kako biste očuvali njene vrijednosti, ribu ne pržite nego pecite u pećnici, a meso u varivima slobodno zamijenite mahunarkama, koje su bogate vlaknima i proteinima. Sve su te informacije dostupne roditeljima putem različitih kanala, ali se često dogodi da ih upravo ta gomila informacija zbuni.“ dodala je Koraljka.

Sva djeca jedva čekaju biti velika. Na tom putu pravilna prehrana je iznimno važna, stoga zasučite rukave, nabacite pregače i isprobajte s njima nove kulinarske čarolije, a mi vam donosimo nekoliko jednostavnih recepata, koji će vam to dodatno olakšati.

BEBE ROĐENE U JESEN ČESTO SU PODLOŽNE ALERGIJAMA, POZNATI SU I RAZLOZI

Najnovija studija, objavljena u časopisu "Journal of Allergy and Clinical Immunology: In Practice", tvrdi da godišnje doba u kojem se dijete rodi može biti faktor rizika za alergije na hranu. Navedeno je i to da su djeca rođena u jesen podložnija alergijama i bolestima koje izazivaju.

Gulf News piše da se alergijska stanja najčešće primjećuju na koži koja je suha, ispučala, ali često dolazi i do atopijskog marša kada stanje prelazi iz jednog u drugi oblik alergije. Atopijski marš počinje u dojeničkoj dobi s ekcemom (problematična koža, atopijski dermatitis), a kasnije u djetinjstvu on se može razviti u alergije na hranu, astmu i peludne groznice.

"Kada se čestice hrane apsorbuju kroz oslabljenu kožu kakva je kod ekcema, umjesto da se probave, organizam ih doživjava kao 'uljeze' i stvara antitijela protiv njih. Kada djeca pojedu hranu na koju su alergična, antitijela je prepoznaju i pokreću alergijske reakcije poput osipa, povraćanja ili čak anafilaksije", rekla je Jessica Hui, pedijatrica u Nacionalnom jevrejskom zdravstvu i vodeća autorica studije.

Istraživanje ukazuje na to da je porađanje u jesen usko povezano s postojanjem štetne bakterije *Staphylococcus aureus* koja može oslabiti kožnu zaštitu. To uzrokuje svrab, suhu i bolnu kožu povezanu s ekcemom i omogućava različitim bakterijama, česticama hrane i patogenima da peodru u kožu i uđu u organizam.

"Pregledali smo svako dijete koje se liječilo u našoj bolnici gdje je ustanovljeno da su oni koji su rođeni u jesen imali mnogo više šanse da dožive sva stanja povezana s atopijskim maršem. Sada nastojimo ustanoviti zbog čega je to tako i čvrsto vjerujemo da upravo potiče od bakterija na koži", dodala je Hui. Istraživači sada provode kliničko ispitivanje kako bi razmotrili širok spektar faktora koji mogu doprinijeti oslabljenoj kožnoj zaštiti kod beba. Shodno tome, upisuju trudnice u registar i prate njihove bebe u ranom djetinjstvu kako bi razmotrili sve, od faktora okoline, preko genetike do korištenih lijekova i proizvoda koje imaju u kući.

"Smatramo da ćemo moći zaustaviti razvoj atopijskog marša ukoliko uspijemo intervenirati u vrlo mladoj dobi, čak i odmah po porodu", navela je Hui.

Autori studije su sugerisali da je sprečavanje atopijskog marša moguće ukoliko kvasite kožu beba s ekcemom mokrim oblogama i losionima te uvedete alergenu hranu u ranoj fazi života djece koja su rizična.

Kravlje mlijeko, jaja, pšenica, gluten, soja, riba, školjke, susam i ostale sjemenke, kao i kikiriki i orašasti plodovi je hrana koja najčešće izaziva alergije.

Svaku od ovih namirnica možete uključiti u ishranu svoje porodice, ali i u hranu koju vaša beba jede.

Iz predostrožnosti, kada počnete s uvođenjem navedenih namirnica, onda biste to trebali raditi postepeno na svaka tri dana kako biste se prije svega uvjerili da beba nema simptoma i ukoliko to bude tako, onda je vrijeme za nove namirnice.

Nakon uvođenja potencijalnih alergena kao što su jaja i kikiriki, preporučuje se da ih nastaviti uključivati u bebinu ishranu najmanje dva puta sedmično kako biste osigurali da beba ostane tolerantna prema tim namirnicama.

Prije nego počnete uvoditi ove namirnice, bitno je da vodite računa o tome da je vaša beba dobro i da nije bolesna kako bi njihov imunološki sistem odigrao svoju ulogu. Također, često se zna desiti da je teško raspozнати je li riječ o alergijskoj reakciji ili prehladi.

Također, možda vas brine alergija na hranu ukoliko za to postoji porodična anamneza, međutim, to ne znači da je vaša beba u većem riziku.

Najvažniji faktori koji povećaju rizik od pojave alergija na hranu kod vaše bebe su razvijanje ekcema u ranom djetinjstvu ili već postojeća alergija na kravlje mlijeko.

Nedavno istraživanje pokazalo je da bi bebe koje su u većem riziku od alergije na hranu mogle imati koristi od raniјeg uvođenja jaja i kikirikija u ishranu kako bi sprječile moguće alergije na njih.

Prije uvođenja alergene hrane, poželjno je pričekati da se ekcem stavi pod kontrolu. Ukoliko kožna zaštita ne funkcioniše, tačnije, ako je suha i oštećena, postoji rizik da alergeni poput hrane ili alergena u zraku koji udišemo mogu ući preko nje.

Tada to imunološki sistem može prepoznati kao štetnu pojavu što dovodi do razvoja alergijskih antitijela (senzibilizacija). Rizik od senzibilizacije na hranu je manji ako vaša beba već jede tu hranu.

KAKO URADITI ZIDOVU U STANU ILI KUĆI

Dekoracijom zidova pojačavaju se estetski doživljaji prostora. Primjenom tapeta, fototapeta, zidnih naljepnica, obloga od kamena, drva, stakla, bambusa, itd., stvaraju se ambijenti različitih stilskih odrednica i ugođaja prema vlastitim željama.

Tapete mogu biti izrađene od papirnatih, umjetnih ili tekstilnih vlakana, a osim dekorativne, imaju i zaštitnu ulogu. Da biste postigli željeni efekt, potrebno ih je postaviti na ravnu i očišćenu površinu zida te se pridržavati svih uputstava, ukoliko ih postavljate sami. Vaš životni prostor će sigurno dobiti novu dimenziju pravilno odabranim i dobro postavljenim zidnim tapetama.

Različitim zidnim dekoracijama obogatite dom

Cvjetni, geometrijski te drugi neobični motivi na zidovima, nezaobilazan su dio u kreiranju modernih interijera. Najbolji motivi za dnevne boravke su oni s multipliciranim uzorkom sitnjeg formata i svijetlih boja, jer ne privlače pozornost, ukrašavaju prostor i trendovski su vječni.

Pojedine plohe zidova spavaće sobe mogu biti obložene fototapetama s prirodnim umirujućim prikazima.

Ovakvi prizori, uz primjenu odgovarajućih boja, poput nježno plave ili zelene, bit će pravo osvježenje, a vašu će spavaonicu pretvoriti u ugodan prostor za opuštanje i odmor.

Tapete u dječjim sobama trebaju biti su veselim motivima i živim bojama kako bi poticale dječju razigranost.

Učestalim promjenama naljepnica možete na jednostavan način osvježiti prostor, a postavljanjem različitih motiva mijenjati i ugođaj.

Korištenjem kamena, kao zidne oblage, obogaćuje vizualno prostor, a kao dekorativni izričaj, može varirati od jednostavnog minimalističkog do raskošnog stilskog.

Način primjene kao i konačna obrada kamena, koja definira završne efekte, ovisi o ukusima, potrebama i financijskim mogućnostima. Kamen se može slagati u sitnjem formatu i formirati rustikalniju i hrapaviju površinu zida ili u većim komadima, koji tvore glatku, cjelovitu plohu zida.

Ovisno o željenom koloritu, pojedinac može odabrati od tamnih do potpuno svijetlih vrsta kamena u sjajnoj, mat ili hrapavoj završnoj obradi. Ljepota kamena u interijeru dolazi još više do izražaja u njegovoj kombinaciji s drugim materijalima – drvom, stakлом ili metalom, a naglašava se formatom i načinom slaganja odabrane vrste. Iako pripada hladnim materijalima, kamen primjenjen kao zidna obloga, stvara tople ugođaje, naglašava ambijentalne vrijednosti i pojačava identitet prostora.

Drvne zidne oblage unose toplinu u prostor. Načini slaganja drva su različiti, a ovisno o slaganju, vrsti drva kao i završnoj boji, stvorit će se određeni ugođaji u prostoru. Boju i vrstu drva je moguće tematski vezati uz odabrani drveni namještaj ili drvo provući kroz detalje – zidnu oblogu, ručkice i nogice namještaja, dekorativne predmete, itd. Drvne zidne oblage mogu zauzimati samo dijelove ili kompletne zidne površine. S količinom drvenih obloga na zidu ne možete pretjerati, pogotovo jer ih možete slagati u različitim bojama, oblicima i dimenzijama te na taj način razbiti monotoniju većih ploha. Drvo u interijeru oplemenjuje prostor, pa će odabir ovakve vrste zidnih obloga zasigurno biti odlično rješenje.

Kao atraktivne zidne oblage možete iskoristiti staklo, koje će na određenoj distanci od zida, s ugrađenom indirektnom rasvjetom i dekorativno obrađenom površinom postati izuzetno efektno u prostoru. Osim dekorativne uloge, postaje i svjetleće tijelo te tako dodatno osvježava prostor. Staklene zidne oblage su izuzetno popularne u kuhinjama, u kojima se zidna površina iznad radnih ploha zaštićuje i dekorira različitim vrstama stakla.

Zidne oblage su sastavni dio interijera, a kreativnost ispoljena na zidnim površinama čini kompletan prostor interesantnijim i atraktivnijim. Mogućnosti dekoriranja zidova su neograničene, a primjenom zidnih obloga stvarate unikatne prostore prema vlastitim željama.

KAKO ODABRATI PRAVE BILJKE ZA ISTOČNE I ZAPADNE BILJKE

Većina sobnih biljaka dobro se osjeća na prozorskim daskama na istočnoj i zapadnoj strani kuće. Sunčev svjetlo ne dolazi usmjerno, već difuzno; sjenčanje cvijeća na takvom mjestu nije potrebno. No, postoji li značajna razlika između uzgoja kultura u ta dva područja?

Ako govorimo o sunčevu svjetlosti, onda se čini da je njegova količina potpuno ista na zapadnim i istočnim prozorima. Istina, često položaj prozora nije strogo usmjeren u tim smjerovima, ali s malim pomakom, a visina vegetacije ispod prozora od velike je važnosti za ulazak svjetlosti u prostoriju. Na primjer, prozor usmjeren prema jugoistoku pogodan je za uzgoj svjetlosnih kultura u zatvorenom prostoru. A sjeveroistočni smjer idealan je za biljke koje preferiraju sjenovite uvjete zatočenja. Ali koja je razlika između uslova rasta na prozorima koji su strogo usmjereni na zapad ili istok? Ispada da se temperatura zraka danju, noću i ujutro, kao i u različitim godišnjim dobima, bitno razlikuje na zapadnom i istočnom prozoru.

Temperaturni režim

Da biste stvorili idealne uslove za sobne biljke, nije dovoljno dobro osvjetljenje, redovna vлага i pravovremena obloga. Ipak najvažniji element je pravilan temperaturni režim. U ljetnim mjesecima na prozorima istočnih i zapadnih smjerova temperatura zraka prirodno se mijenja tokom dana, ali na potpuno različite načine.

Istočni prozor

U jutarnjim satima prije izlaska sunca zrak na prozorskem pragu je svjež, s pojavom tople sunčeve svjetlosti biljke se probude i započinju svoj aktivni rad kako bi nastavile rast i razvoj. U najtoplijim ljetnim danima cvijeće na ovom prozoru ne prijeti sunčanim zrakama, jer ovdje direktno ne pada direktno sunce. Tlo u loncu ne zagrijava se i ne isušuje tokom ovih nekoliko sati u prvoj polovini dana, a popodne je osvjetljenje i dalje jarko, ali već raspršeno.

Zapadni prozor

Na zapadnom prozoru popodne se pojavi vedro sunce. U ovom trenutku je temperatura vazduha u sobi već prilično visoka (naročito ljeti). Sobni cvjetovi negativno se odnose na povišene temperature, a posebno na one vrste koje preferiraju umjerenu klimu s visokom vlagom. Budući da su u toploj sobi prvu polovicu dana, raduju se barem kratkom hlađenju, a umjesto toga dolazi vedro popodnevno sunce i izravna sunčeva svjetlost.

Dnevna oscilacija temperature

Za potpuni razvoj većine biljaka, noćna temperatura treba biti hladna, a dnevna topla. Prijelaz sa niske na visoku temperaturu trebao bi se dogoditi postupno. Takve fluktuacije temperature prirodne su za mnoge kulture, doprinose formiranju cvjetnih pupova u velikom broju cvjetova u zatvorenom.

Istočni prozor

Noć je hladna, a ujutro temperatura raste i ostaje visoka tokom cijelog dana. Uveče se hladnoća postepeno vraća.

Zapadni prozor

Večernja hladnoća dolazi naglo, zamjenjujući jaku vrućinu odmah nakon zalaska sunca.

Koje biljke biljaka odabrati?

Kada kupujete sobni cvijet u trgovini, morate uzeti u obzir njegove sklonosti i mogućnosti rasta u vašoj sobi. Iako se mnoge kulture savršeno prilagođavaju zapadnim i istočnim prozorima, ipak ne biste trebali odabratи one sorte koje ne vole takvu lokaciju. Prije kupnje pažljivo proučite uvjete uzgoja određenog usjeva, njegov odnos prema temperaturi, razini svjetlosti i vlažnosti zraka.

Biljke za lijep prozor

Araucaria, Achimenes, šparoge, aucuba, Dracaena angustifolia, Saintpaulia, streptokarpusy, Zantedeschia aethiopica, ciklama persicum, clerodendrum, Aspidistra, Pila, Poinsettia, Hove, Maranta, Syngonium, Philodendron, stefanotis, masti, Dieffenbachia, Gardenia, Nephrolepis, Myrtle, tsissus .

Biljke za zapadni prozor

Aglaonema, Allamanda, Anthurium, Liviston, Gusmania, Vriesia, Monstera, Begonia, Cordilina, Orhideja Dendrobium, Codijewum, Pandanus, Spathiphyllum, Fuchsia, Schefflera, Tsiperus, Ficus Benjamin, Mandeville, Dipdrena, Dipdrena, Dipdrena, Dipdrena, Dipdrena, Dipdrena Dlan palme, Scindapsus.

EDIN DŽEKO SE NAKON 17 DANA OPORAVIO OD KORONAVIRUSA

Edin Džeko se konačno oporavio od koronavirusa!

Džeko je objavio da je testiran pozitivno na koronavirus 6. novembra i od tada se nalazio u izolaciji. Nakon 17 dana konačno je dobio negativan nalaz, a svoju radost je podijelio na Instagramu.

"Konačno negativan! Ne mogu dočekati da se vratim na trening sa svojim saigračima i da im pomognem da nastavimo igrati dobro", napisao je Džeko na Instagramu.

ODBOJKA: OKUPLJANJE POČETKOM JANUARA

Selektor muške odbojkaške reprezentacije Bosne i Hercegovine prof.dr. Ifet Mahmutović odredio je širi spisak reprezentacije pred kvalifikacije za Evropsko prvenstvo odbojkaša u seniorskoj konkurenciji 2021. godine.

Bosanskohercegovački odbojkaši će igrati u grupi C zajedno sa reprezentacijama Turske, Sjeverne Makedonije i Danske.

Domaćini Evropskog prvenstva za odbojkaše biti će Poljska, Češka, Finska i Estonija, dok će se Evropsko prvenstvo za odbojkašice igrati u Srbiji, Bugarskoj, Hrvatskoj i Rumuniji.

Na širem spisku se nalaze: dizači (Rusmir Halilović – GFCA VB; Žarko Kisić – Jedinstvo Brčko; Luka Šornaz – Mladost Brčko; Željko Čorić – Tours volley-ball; Armin Fejzović – Kakanj 78; primači: Amar Sokolar – Mladost Brčko; Andrija Divljan – Mladost Brčko; Sanjin Bezdrob – Bosna Sarajevo; Andrej Ristić – Conad reggio emilia; Armin Mustedanović; Nenad Šormaz – Al moj club; Asmir Hukičević – Aladalah club; Libero: Rastko Kosjerina – Ljubinje Bankom; Damir Mehmedović – Bosna Kalesija; Mlađan Lukić – Mladost Brčko; Davor Dominković – Domaljevac; Radoslav Janjić – Maglić; Milan Mitrinović – Borac BL; Srednji Blokeri: Marko Kljajić – Borac BL; Azur Eminović – Mladost Brčko; Almir Čolo – Mladost Brčko; Tihomir Gajić – Mladost Brčko; Hasan Hadžić – Bosna Sarajevo; Kenan Merdanović -Bosna Sarajevo; Dejan Jocić – Jedinstvo Brčko; Miloš Popović – Borac BL; Korektori: Nemanja Božić – Al Faisaly; Emir Makaš – Bosna Sarajevo; Marko Milovanović – Martigues Volley Ball Lnv; Milan Pepić – Partizan; Adi Osmanović – Akkus Bld; Đorđe Knežević – Ljubinje Bankom.

Okupljanje i pripreme reprezentacije će se održati krajem decembra i početkom januara naredne godine, a kvalifikacioni turniri će se održati u Danskoj (8-11 januar) i Sjevernoj Makedoniji (15-17 januar).

FELIX STURM 19. DECEMBRA PROTIV NEPORAŽENOG NIJEMCA

Adnan Ćatić (41), koji se bori pod imenom Felix Sturm, se 19. decembra ove godine vraća u ring, a njegov protivnik bit će Timo Rost iz Njemačke.

Peterostruki bokserski šampion svijeta će tako nakon 2016. godine imati prvu borbu, a te godine je uzeo pojaz WBA prvaka svijeta u supersrednjoj kategoriji savladavši Fedora Chudinova.

Borba između Ćatića i Rosta održat će se u Kolnu i dogovarena je na 10 rundi.

Što se tiče Rosta, njemački borac je u dosadašnjoj karijeri ostvario 10 pobjeda, dvije njegove borbe su završene bez pobjednika i još uvijek nema poraza.

Ćatić je u svojoj karijeri slavio 40 puta, ima tri neodlučena meča i šest poraza.

PRIZNANJE ZA GOLMANA ZMAJEVA: IBRAHIM ŠEHIĆ U ODABRANOM DRUŠTVU

Ibrahim Šehić, golman fudbalske A reprezentacije Bosne i Hercegovine, izabran je u najbolji tim Liga nacija A. Čuvar mreže Zmajeva za četiri nastupa je na portalu Whoscored dobio prosječnu ocjenu 7,07, što je najbolje od svih čuvara mreže u elitnom razredu Liga nacija.

“Bosna je možda završila na dnu Grupe 1, ali stvari bi bile puno gore da nije bilo iskusnog golmana Ibrahima Šehića. Tridesetdvogodišnjak je odbranio više od bilo kojeg drugog golmana (19) na turniru, što je još impresivnije kad se uzme u obzir da je propustio dvije utakmice (sinoć nije igrao zbog koronavirusa, a protiv Poljske je branio Asmir Begović)”, piše Whoscored, koji je u konkurenčiju uvrstio igrače sa četiri i više nastupa.

Osim Šehića u timu kola su još: Cancelo (Portugal, 7,22), Acerbi (Italija, 7,40), Pepe (Portugal, 7,43), Guerreiro (Portugal, 7,23), Fernandes (Portugal, 7,44), Barella (Italija, 7,39), Mertens (Belgija, 7,61), Insigne (7,68), Lukaku (Belgija, 7,54), Depay (Nizozemska, 7,64).

BIH PORAZOM OD ITALIJE ZAVRŠILA NASTUP U UEFA A LIGI NACIJA

Bosna i Hercegovina je sinoć na Grbavici u meču šestog kola grupe 1 UEFA A Lige Nacija poražena od Italije rezultatom 0:2.

Talijani su poveli u 22. minuti poveli, a strijelac je bio Belotti.

Prevljak i Gojak su imali dobre prilike za našu selekciju u prvom poluvremenu, ali su Talijani otišli na poluvrijeme sa prednošću.

Sve dileme oko pobjednika riješio je Berardi golom u 68. minuti utakmice.

Za BiH su igrali Pirić, Čorluka, Hadžikadunić, Saničanin, Kadušić, Cimirović, Pjanić, Gojak, Tatar, Krunić i Prevljak.

Priliku sa klupe su dobili Lončar, Danilović, Todorović, Hadžić i Rahmanović.

Dušan Bajević, koji odlazi sa pozicije selektora Zmajeva, nije ostvario nijednu pobjedu u osam utakmica. BiH je pod njegovim vodstvom remizirala tri puta i doživjela pet poraza.

BiH je osvojila posljednje mjesto u grupi i naredni ciklus će igrati u UEFA B Ligi Nacija.

BIH PORAZOM OD ITALIJE ZAVRŠILA NASTUP U UEFA A LIGI NACIJA

Osnovni postulat poslovanja našeg kluba je transparentno poslovanje. Dužni smo svim našim navijačima i simpatizerima, a pogotovo onima koji su imali čistu namjeru pomoći klubu i izdvojili svoja sredstva za kupovinu ulaznica, predstaviti kompletну hronologiju događaja u vezi problema koji je nastao sa ticketing servisom kupikartu.ba.

Rukovodstvo nogometnog kluba „Čelik“ Zenica izdalo je saopštenje <https://www.nkcelik.ba/saopsten-je-za-javnost-kupikartu-ba-2/> u kojem smo sve naše navijače i simpatizere obavijestili o problemima sa transferom novčanih prihoda koje je naš klub zaradio od donacije ulaznica za domaće utakmice ove polusezone.

Obzirom da je po prvi put u klupskoj historiji organizovana online prodaja ulaznica, odlučili smo vjerovati ticketing servisu i slijediti njihove upute u pogledu organizacije prodaje i same naplate.

Kako nogometni klub „Čelik“ ima ogroman broj navijača i simpatizera koji će uvijek čvrsto stati uz klub, isti su već jučer, nakon saznanja da njihov novac nije otišao u svrhu za koju je namijenjen, iskoristili svoje pravo i uputili zahtjev ticketing servisu za povrat uplaćenih sredstava.

Isto tako, ovaj klub će uvijek stati uz svoje navijače i simpatizere, a kako bi spriječio zloupotrebu i iskorištavanje naših navijača, dužni smo Vas obavijestiti o sljedećem:

Jedan od suvlasnika ticketing servisa je Edin Prljača, vrlo dobro poznat navijačima našeg kluba, obzirom da je bio trener našeg kluba, te sa istim rezultatski ispašao iz Premijer lige BiH. NK „Čelik“ ima određeni dug prema ovom licu koji je dokumentovan finansijskom karticom kluba. Međutim, gospodin Prljača isti ne priznaje i od Čelika zahtijeva da prizna skoro četiri puta veći iznos za koji nema nikakav validan pravni dokument. Rukovodstvo kluba ne želi plaćati dugovanja nastala iz nepostojećih ugovora i usmenih dogovora koji su nastali za vrijeme turskog investitora, a koji idu na štetu kluba.

Na samom početku pokušaja naplate naših potraživanja od ticketing servisa kupikartu.ba kroz email prepisu i nekoliko telefonskih razgovora, gospodin Prljača se konstantno žalio kako ticketing servis kupikartu.ba ima velikih tehničkih problema sa Raiffeisen bankom oko prebacivanja novca. Međutim, nakon nekoliko sedmica održanja sa isplatom, postalo je jasno da gospodin Prljača ne želi prebaciti novac sve dok ne naplati svoja potraživanja, te je nastojao samo kupovati vrijeme pričama o problemima sa bankom. Kako bi provjerili takve navode, uputili smo službeni zahtjev Raiffeisen banci koja je partner ticketing servisa, a odmah po dobijenom odgovoru ćemo izvestiti javnost. Također, isti zahtjev smo poslali i drugim partnerima kupikartu.ba kako bi provjerili da li su i oni imali isti problem, a samim time i potvrdili naše sumnje u namjere gospodina Prljače.

Nakon nekoliko naših dopisa i bezuspješnih pokušaja stupanja u kontakt, iz kupikartu.ba su očito shvatili da na ovaj način više ne mogu kupovati vrijeme, pa je novi izgovor za neplaćanje bila faktura koju je „NK „Čelik“ trebao dostaviti ticketing servisu“

U ovom pravnom poslu, NK „Čelik“ nije prodao, niti izvršio bilo kakvu uslugu prema ticketing servisu. Naprotiv, mi smo koristili usluge ticketing servisa koji je za to uredno naplatio proviziju sa računa naših navijača. Zbog svega navedenog, nije nam jasno, za kakvu uslugu mi treba da vršimo fakturisanje prema ticketing servisu. Podsećamo javnost, da su ulaznice bile simboličan vid podrške, odnosno donacija za koju nije porebno plaćati PDV jer zbog epidemiološke situacije i trenutno važećih mjera, nije ni došlo do korištenja te „usluge“.

Mnogi naši navijači koji su ogorčeni prevarom su telefonski i putem maila kontaktirali ticketing servis i dobili su odgovor u kojem se navodi kako ticketing servis kupikartu.ba nikada nije potpisao ugovor sa nogometnim klubom „Čelik“. Napominjemo, da po Zakonu o obligacionim odnosima Federacije Bosne i Hercegovine, Ugovor o saradnji nije formalni ugovor i kao takav ne mora imati pisani formu da bi bio validan.

17.07.2020.godine usmeno smo dogovorili način saradnje kluba i kupikartu.ba nakon čega smo dostavili generalije za utakmicu prvog kola Kantonalne lige ZDK, a karte su puštene u prodaju. Kako je ista saradnja nastavljena i za drugo kolo, prešutno je nastavljen ovaj pravni posao. Zanimljiva činjenica je da ticketing servis nije insistirao na ugovoru dok je od prodaje ulaznica naplaćivao novac i svoju „uslugu“ ali kada je došlo vrijeme da isti isplati NK „Čelik“ odjednom je potreban Ugovor o saradnji.

Iz svega gore navedenog evidentno je da se jedan od suvlasnika ticketing servisa kupikartu.ba „sveti“ zbog svojih nepostojećih potraživanja, a što je i telefonskim putem saopštio direktoru našeg kluba.

Kako potraživanja jednog od suvlasnika ticketing servisa kupikartu.ba nemaju veze sa dugovanjima našeg kluba prema gospodinu Edinu Prljači, rukovodstvo kluba će poduzeti sve pravno dozvoljene radnje kako bi zaštitio svoje ime i ugled, kao i navijače koji su izvarani. Ogorčeni smo na neprofesionalizam i ovakav pokušaj manipulacije Čelikom i svima onima kojima je Čelik svetinja.

Mi se umoriti nećemo jer Čelika ima ko da brani!

EKOLOGIJA I ZDRAVLJE

Ekologija je znanost koja istražuje interakcije organizama s drugim organizmima u njihovoj okolini i fizičkom okruženju oko njih.

Čimbenici koji čine ekologiju

Raspodjela organizama na Zemlji je oblikovana intenzitetom biotičkih i abiotičkih fizičkih čimbenika. Ukratko, ekologija je podijeljena na pet različitih razina: organizam, zajednica, stanovništvo, ekosustav i biosfera.

Ovih pet razina formira sekvensijalni kontinuitet. Pojedinci čine stanovništvo. Populacije se udružuju u zajednice. Osim zajednica, možemo primijetiti da su ekosustavi sastavljeni od okoliša. U tom redoslijedu svaka je formacija u interakciji i harmoniji među sobom.

Ekologija, koja utječe na životnu i neživu okolinu, naravno ima izravan odnos prema zdravlju. Definicije kao što su postizanje ili narušavanje ekološke ravnoteže, koje možemo čuti mnogo puta, važan su mjeri kamen s učincima koji mogu imati dubok učinak na zdravlje svih živih bića.

Ekološko-zdravstveni odnosi

Ekološka okruženja u kojima se formiraju svi živi i neživi organizmi djeluju u određenom poretku.

Iako se ekološka okolina ponekad može pogoršati u prirodnim uvjetima, oni mogu biti oštećeni ljudskim učincima i mogu pokazivati nepravilnosti. Mnogi faktori, kao što su klimatske promjene, razlike u padavinama, uvjeti proizvodnje i kvaliteta proizvoda, odraz su ekoloških promjena. Ekološke promjene, posebice kao rezultat ljudskih aktivnosti, postale su raširene posljednjih godina.

Povećanje globalnog zatopljenja, povećanje neučinkovitosti tla, smanjenje zelenih površina i tako dalje. Prvi faktor je ljudski faktor u formiranju mnogih situacija koje se mogu uzeti u obzir. Ove negativne promjene koje je čovjek učinio na prirodu ponovno utječu na ljudske populacije. Kao posljedica narušavanja ekološke ravnoteže, neizbjegjan je nastanak loših scenarija koji mogu imati dubok utjecaj na ljudsko zdravlje. Kao primjer možemo pokazati da se proizvodi GMO-a posljednjih godina sve više šire. Genetski modificirani organizmi mogu se definirati kao takvi hranjivi sastojci koji značajno ugrožavaju ljudsko zdravlje, dokazano je kao rezultat znanstvenih istraživanja. Čovječanstvo, koje želi proizvoditi brže i više, ignorira faktor zdravlja dok pokušava to postići. Zapravo, danas je jedan od glavnih uzroka mnogih vrsta raka i različitih vrsta bolesti GMO proizvodi koji su jedan od načina temeljnog narušavanja ekološke ravnoteže.

Učinci ekološkog faktora na zdravlje je još jedno pitanje koje možemo spomenuti u našem naslovu, problemu globalnog zatopljenja s kojim se suočavamo u većim razmjerima i atmosferskim dimenzijama. Smanjenje zelenih površina jedna je od najvažnijih šteta na prirodu ljudske populacije koja je pretrpana neplaniranim širenjem i neredovnim širenjem. Jedna od najvažnijih prijetnji pogoršanja ekološke ravnoteže je povećanje koncentracije štetnih plinova u atmosferu nakon postupnog smanjivanja zelenih površina koje se smatraju izvorima kisika. Kao rezultat globalnog zatopljenja, ljudi, životinje, biljke, ukratko, svi živi organizmi su teško pogodjeni. Živi organizmi, koji se suočavaju s važnim prijetnjama u svojim životnim aktivnostima, mogu biti izloženi ozbiljnim zdravstvenim problemima s tim promjenama u ekološkoj ravnoteži.

Kao rezultat toga, ekološka okruženja svih živih i neživih formacija su u izravnoj interakciji sa svim živim i neživim bićima. Stoga će sve vrste poremećaja i poremećaja u ovoj ekološkoj ravnoteži imati posljedice koje će imati dubok utjecaj na zdravlje čitavog živog svijeta, osobito ljudskog bića. Mi, ljudi koji su blagoslovljeni kao jedini inteligentni umovi prirode, trebali bismo uzeti u obzir izravan utjecaj ekologije na zdravlje i provesti restorativne aktivnosti u tom smjeru.

EKOLOŠKI KRITERIJI

Regionalna i globalna potrošnja energije u industrijskim i stambenim područjima je na vrhuncu. Povećana upotreba fosilnih izvora energije, prekomjerno i nesvesno korištenje prirodnih resursa, stakleničkih plinova i slično, ispuštanje štetnih plinova u atmosferu, stanjivanje ozonskog omotača, globalno zagrijavanje i klimatske promjene te pogoršanje stanja u ekosustavima otkrivaju da je ekološka ravnoteža potpuno nestabilna. Kako su se ti problemi razvijali, jedna od prvih mjera bila je sprječiti potrošnju energije.

U ovom slučaju, utvrđeni su ekološki kriteriji za zgrade koje imaju veliki udio i počele se smatrati procesom od projektiranja do završetka.

Kriteriji ekološkog i održivog dizajna

Ekološki kriteriji, uključujući načela održivog razmišljanja i dizajna, ekonomski arhitektonski umjetni dizajn okoliša, omotač zgrade, geometrija zgrada, organizacija prostora, odabir građevinskog materijala, klimatizacijski sustavi i gospodarenje otpadom potiču svijest o potrošnji i potrošnji prirodnih resursa.

Potrebno je osigurati lokalnu i globalnu suradnju, a vlade i politike trebaju podržavati politike i projekte.

Regionalno planiranje je vrlo važno. Ona mora biti stvorena pridržavanjem ekoloških načela. Treba pronaći i istaknuti ekološke alternative prijevoza. Materijali i materijali prihvativi za okoliš moraju se koristiti u svim proizvodnim i poljoprivrednim primjenama. Mikrogeneracija bi trebala biti raširena. Socioekonomske kriterije treba zadovoljiti korištenjem lokalnih materijala i radne snage. Klima, vjetar, sunce itd. Ne treba zanemariti učinke abiotiskog faktora. Energetskoj učinkovitosti, štednim sustavima treba dodati proizvodnu težinu. Procjena otpadnih voda trebala bi biti jednako važna kao i druge opcije gospodarenja otpadom. Navike potrošnje treba u potpunosti promijeniti.

Načela održivog razmišljanja i dizajna: Uključuje kriterije za rješavanje globalnih i lokalnih ekoloških problema, izradu energetski osjetljivih dizajna, promicanje korištenja obnovljivih izvora energije, interdisciplinarnu suradnju i davanje važnosti lokalnoj kulturnoj i arhitektonskoj usklađenosti.

Ekološka arhitektura Umjetni dizajn okoliša: Očuvanje prirodnih staništa i staništa, prilagodba klimatskim uvjetima regije, odabir mjesta u skladu s društvenim potrebama i usklađenost s lokalnom strukturu, prilagodba topografiji i usklađivanju krajolika regije obuhvaća kriterije.

Građevinska ljudska: Kriteriji koji su grupirani kao poseban dizajn, konstrukcijski sustav, krovni i vertikalni građevinski elementi imaju neke parametre. Drvo, armirani beton, čelik, izolirani krov koji je kompatibilan sa mješovitim sustavima, zeleni krov, aktivni sustav korištenja, opcije pasivnog sustava treba odlučiti na krovu. Potrebno je procijeniti primjenu izoliranih ili toplinski izoliranih zidova.

Geometrija zgrade: Prilagođena je lokalnoj teksturi, dizajnu pogodnom za klimu u regiji, posebnom konstrukcijskom dizajnu prikladnom za sunce i vjetar, kompaktnim ili udubljenim - podijeljenim parametrima.

Organizacija mjesta: Specijalni poluotvoreni / otvoreni prostor, pogodan za lokalnu kulturu, zdravlje korisnika, energetsku učinkovitost, kompatibilan sa sezonskim varijantama, uključuje korištenje međuspremnika.

Izbor građevnog materijala: Lokalni, prirodni ili materijalni izbor, poseban dizajn boja, izolacijski detalji koji odgovaraju principu, upotreba posebnih materijala oko zgrade zahtijeva poštivanje parametara kao što su.

Sustavi klimatizacije: Osim prirodnih parametara osvjetljenja i ventilacije, elementi sjenila uključuju kriterije masovnog zida, zimskog vrta, solarnog dimnjaka, krovnog bazena, stijenke tromba, vjetrenjače, atrija, sustava toplinskog labirinta u pasivnim sustavima. Izrađuje se aktivnim sustavima kao što su solarna energija, vjetar i biogorivo ili mehanički sustavi.

Gospodarenje otpadom: Potrebno je koristiti reciklirane materijale, skladištenje oborinskih voda, sustav za pročišćavanje sive vode, korištenje crne vode i recikliranje čvrstog / biološkog otpada.

Osim toga, ekološki kriteriji određuju se s obzirom na nužnost primjene načela integriteta, ograničenja, samoregulacije, raznolikosti i zaštite materije. Moramo ići ruku pod ruku s prirodom da ne zaboravimo da se resursi mogu smanjiti, priroda će reagirati na intervencije, najprikladnije rješenje naći će se u prirodi, a ekologiju treba poštovati

ŠTA JE OTPORNOST NA OKOLIŠ?

Otpornost na okoliš je svaki otpor koji sprječava rast populacije i rast i razvoj vrsta. Obuhvaća sve abiotičke i biotičke čimbenike koji ograničavaju kontinuitet u životnoj okolini. Ako je broj pojedinaca koji pripadaju populaciji blizu nosivosti, uočava se povećanje otpornosti na okoliš. Stoga se stopa rasta smanjuje.

Unutarnji i vanjski čimbenici koji utječu na regulaciju populacija (jer utječu na broj pojedinaca) uzrokuju otpornost okoline na promjene. Učinci abiotsko-biotičkih i unutarnjih-vanjskih čimbenika na otpornost na okoliš su ispitani u nastavku.

Abiotički čimbenici: To je skup uvjeta okoliša koji omogućuju živim bićima da nastave svoje vitalne aktivnosti. Uvjeti okoliša uključuju fizičke i kemijske čimbenike. Abiotički čimbenici koji određuju koje vrste žive na Zemlji obično su izvedene iz hidrosfere, litosfere i atmosfere. Utječe na sposobnost reprodukcije i preživljavanja biotskih organizama i određuje raznolikost i broj biotskih organizama. On inhibira rast populacija zbog svojih ograničavajućih faktora. Utječe na pojedinca, stanovništvo, društvo, ekosustav, biome i biosferu.

Jedan od najvažnijih zahtjeva koji održava održivost je voda, jedan od abiotičkih čimbenika. Voda osigurava metaboličke aktivnosti generirajući magnetsku i električnu energiju u svakoj stanici. Zbog toga se voda, koja se također koristi kao otapalo, razdvaja na vodikove i hidroksidne ione kako bi se odredila i kompenzirala razina kiselinske baze (pH). Kontinuitet vitalnih funkcija obično se odvija u neutralnim okruženjima.

Osoba koja proizvodi i skladišti energiju u kemijskoj strukturi (obično ATP) treba kisik. Kada se koristi ATP (adenozin trifosfat), on se pretvara u ADP (adenozin difosfat) kao rezultat oslobađanja toplinske energije i sudjeluje u svim reakcijama tijela.

Nuklearne reakcije u solarnom centru dopuštaju širenje elektromagnetskih valova visoke energije u okoliš. Doseći svijet, 50 je izvor energije u količini od milijunti dio svjetlosti. Sastoje se od UV, infracrvenih i vidljivih zraka. Emitirane ultraljubičaste zrake narušavaju strukturu DNA i utječu na naslijednu promjenu i imunološki sustav. Međutim, nužno je za održavanje useljive temperature i fotosinteze. Glukoza se proizvodi korištenjem vidljivih zraka u fotosintezi.

Stoga je osiguran potreban prijenos hranjivih tvari na heterotrofne. Količina svjetlosti koja dopire u svijet je manja u vodenim ekosustavima nego u kopnenim ekosustavima. Intenzitet i trajanje svjetla, koji je razlog za dobivanje distribucije biljaka, ovisi o duljini dana. Duljina dana, sunčanje i kratkotrajno cvjetanje, migracija ptica, uzgoj mnogih kralježnjaka, insekti ulaze u uzročnu fazu kauzalnog zastoja.

Klimatski uvjeti su vitalni element. Biološka raznolikost, koja se smanjuje od ekvatora do polova, smanjuje se zbog klimatskih promjena. Vrste su prisiljene živjeti u ograničenim prostorima. Oni koji se ne mogu prilagoditi migriraju ili umiru.

Smanjenje hranjivih tvari: To je neka vrsta ekološkog natjecanja. Organizme čine tri biotička čimbenika: proizvođači, potrošači i dezintegranti, a nalaze se u prehrambenom lancu. Hranjenje jedni s drugima, borba za izvor hranjivih tvari, pronalaženje izvora hranjivih tvari ili korištenje izvora hranjivih tvari (življjenje simbioze) je u prehrambenom odnosu. Kada je izvor hrane iscrpljen, vrste hranjene iz istog izvora moraju napustiti okoliš. Vrsta je iscrpljena ili migrirana zbog gladi. To se naziva principom eliminiranja konkurenčije. Nestašica hrane rezultira smanjenjem biološke raznolikosti umjesto ravnoteže.

Povećano natjecanje: Sve provedene vitalne aktivnosti nazivaju se ekološkim nišama. To je ekološka uloga organizma. Konkurenčija se zove kada više organizama pokušava imati resurse za održavanje svoje ekološke uloge. Hrana, svjetlo, životni prostor, vršnjačka konkurenčija su neki od izvora. Ona se odvija unutar ili između vrsta. Lov, prehrana i stanovanje spadaju među pitanja konkurenčije. Kako se jaz između razvoja i sazrijevanja smanjuje, konkurenčija se povećava.

Povećani lovci: To je hvatanje jednog organizma drugim živim organizmom kao hranjivim tvarima. To je vrsta lova i lova u isto vrijeme. Zmija, koja se hrani mišem, sokol se svodi na stanje lova. Odnos koji se zove odnos lovac-lovac odnosi se na ravnotežu između lovca i lovca. Odnos između životinja naziva se predatorstvo, lovište za lov životinja naziva se herbivorizam. Smanjuje se populacija kunića koju lovi ris, dok se populacija risa povećava. Nakon nekog vremena zeće stanovništvo će se približiti granici izumiranja, ris ne može naći hranu, natjecanje, migraciju ili smrt. Tako se populacija risa smanjuje, a populacija kunića se povećava. Međutim, kada se poveća otpornost na okoliš, populacija zeca će imati poteškoća s povećanjem, a biološka raznolikost će biti ugrožena.

Fragmentacija: Fragmentacija staništa dovodi do povećanja udaljenosti između staništa, poremećaja u ponašanju vrste, smanjenja konkurentnosti, lakoće lova, povećanja rubnog područja i kraja genetske mutacije i izumiranja vrste.

Povećano toksično nakupljanje: Industrijska poljoprivreda, koja osigurava veće prinose u usporedbi s tradicionalnom poljoprivredom, uzrokuje štetu ekosustavima. Glavni štetnici su korišteni pesticidi, koji povećavaju akumulaciju otrovnih kemikalija, vodenih sustava koji uzrokuju potrošnju prirodnih resursa, kemijskih gnojiva koja uzrokuju zagađenje vode, zagađenje zraka, globalne klimatske promjene i fosilna goriva koja uzrokuju kisele kiše.

Prirodne katastrofe: Geološke prirodne katastrofe (potresi, klizišta, erupcije vulkana) i meteorološke prirodne katastrofe (poplava, lavina, oluja, suša, šumski požar, crijevo) ispituju se u dvije klase. Osim toga, industrijske eksplozije i eksplozije brana Tehnološke katastrofe, požar, zagađenje zraka i zagađenje okoliša, uništavanje svakog životnog prostora grupirane su kao katastrofe ljudskog podrijetla.

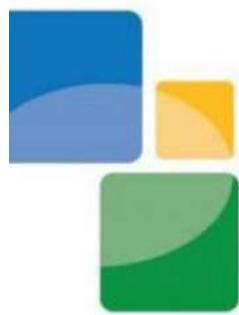
Prirodne katastrofe motivirane su ljudskim događajima. Velike promjene koje narušavaju prirodnu ravnotežu svemira; tunel, most, ceste, fizičke promjene brane i uništavanje vegetacije, korištenje nesvesnog zemljista, čvrsti otpad, zagađenje vode i zraka.

Što mora imati svaka veza kako bi potrajala? **Dobru komunikaciju i povezanost.**

Povezali smo Vaš dom, Vaše voljene i posao...
Za Vaše veze koje traju.

ht eronet

Veza koja traje

 Fond za zaštitu okoliša
Federacije BiH

Napravljeno uz pomoć
Fonda za zaštitu okoliša Federacije BiH